

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านโป่งดินดำ หมู่ที่ 9 ตำบลคลองม่วง
อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

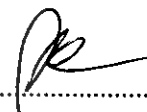
สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

ISBN:

หน้าอนุมัติ

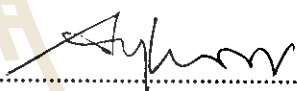
อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการ และการประเมินโครงการ ของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย มีคำ)

กรรมการสอบ

(อาจารย์ ดร.วีรัชย์ อองหาญ)

(นางสาวอักษรา คลัมทอง)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการ และประเมินโครงการ

(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

บทคัดย่อ

นางสาวปวีณา จันทร์เจริญ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านโป่งดินคำ หมู่ที่ 9 ตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง
จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย มีคำ , อาจารย์ ดร.วีรชัย อาจหาญ 276 หน้า
ISBN :

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านโป่งดินคำ หมู่ที่ 9 ตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา วิธีการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านฯ เป็นการประเมินแบบ “ซีพีพีโมเดล” (CIPP Model) มาใช้ในการประเมิน ข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ โดยใช้แบบสอบถาม, แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต รวมทั้งเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล (แบบรายงาน บร.1-12) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ ใช้สถิติในการวิเคราะห์ ได้แก่ การแจกแจงความถี่, การหาค่าร้อยละ และวิธีการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยการบรรยายอธิบายตีความหมายเชิงพรรณนา ได้แก่ ความคิดเห็นทัศนคติ เป็นต้น ผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่าเงินกองทุน 1 ล้านบาท หมู่บ้านโป่งดินคำ หมู่ที่ 9 ตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ได้รับการจัดสรร เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2544 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ ได้ทำการปล่อยกู้ให้กับสมาชิก จำนวนทั้งหมด 44 ราย รวมจำนวนเงินทั้งสิ้น 715,000 บาท สมาชิกนำเงินกู้มาชำระคืน จำนวน 3 ราย รวมจำนวนเงิน 54,000 บาท ดอกเบี้ยเงินกู้ จำนวน 2,850 บาท เนื่องจากสมาชิกนำไปประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ โคเนื้อ และประสบผลสำเร็จ ขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการกิจกรรมการกู้ รอบที่ 3 ปัจจุบันเหลือเงินกองทุนเป็นจำนวนเงิน 344,096.37 บาท ส่วนใหญ่สมาชิกผู้กู้จะนำเงินไปประกอบอาชีพด้านการปศุสัตว์ เช่น เลี้ยงโคนม, โคขุน, โคเนื้อ สามารถสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือนและชุมชน กองทุนหมู่บ้านจะประสบผลสำเร็จขึ้นอยู่กับนโยบายหลายด้าน เช่น ปัจจัยทางด้านสังคม, ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ, ปัจจัยทางการเมือง, การศึกษา และการบริหารการจัดการที่ดี

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา ..... ๒๕๔๔ .....

ลายมือชื่อนักศึกษา .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา .....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้ทำสารนิพนธ์ขอกราบขอบพระคุณ บุคคลและกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการและด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย มีคำ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- อาจารย์ ดร.วีรชัย อางหาญ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- รองศาสตราจารย์ ดร.องค์การ อินทร์ทรัพย์, ศาสตราจารย์ ดร.ไทย ทิพย์สุวรรณกุล, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ
- นายอำเภอปากช่อง, ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยอาหารสัตว์ปากช่อง, ปศุสัตว์อำเภอปากช่อง, ผู้ปกครองนิคมสร้างตนเองลำตะคองอำเภอปากช่อง, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลคลองม่วง, พัฒนาการอำเภอปากช่อง, เกษตรอำเภอปากช่อง, ผู้อำนวยการโรงเรียนวันอาสาพัฒนา พ.ศ. 2520, กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน, ประธานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ที่ให้ข้อมูลและคำปรึกษาด้านต่างๆ อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานในพื้นที่ และขอขอบพระคุณพี่น้องในหมู่บ้านที่ให้ความอนุเคราะห์ต่างๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

ปวีณา จันทร์เจริญ

สารบัญ

	หน้า
หน้าอนุมัติ	ข
บทคัดย่อภาษาไทย	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภาพ	ฉ
บทที่	
1. บทนำ	
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	1
1.3 กรอบแนวคิดทฤษฎี	2
1.4 วิธีการดำเนินการ	3
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ	4
2. เอกสารที่เกี่ยวข้อง	
2.1 นโยบายหลักการ และวัตถุประสงค์กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	5
2.2 ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง	6
2.2.1 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	6
2.2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	7
2.2.3 ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน โป่งดินคำ หมู่ 9	7
2.3 แบบติดตามสังเกตการณ์ คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	8

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2.4 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	9
2.5 ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โป่งดินดำ	9
2.6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	10
2.7 หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินชีพโมเดล	10
2.8 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	11
2.9 เอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	12
3. วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	
3.1 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	13
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	13
3.3 ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ	14
3.3.1 ตัวแปร	
3.3.2 ตัวชี้วัด	
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ	16
3.4.1 แบบสัมภาษณ์	
3.4.2 แบบสังเกต	
3.4.3 แบบสอบถาม	
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	18
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	18
3.6.1 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ	
3.6.2 การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ	
4. ผลการติดตามการประเมินโครงการ	
ผลการประเมินหน่วยระบบ A	19
บริบทท้องถิ่น	24
1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน	24
2. ระบบนิเวศน์ของชุมชน	27

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3. ระบบสาธารณูปโภค	29
4. ระบบสังคมและวัฒนธรรม	30
5. ผู้นำและการเมืองการปกครอง	30
6. เศรษฐกิจ	32
7. โรงเรียนและการศึกษา	35
8. สุขภาพและอนามัย	38
9. ความเข้มแข็งของชุมชน	39
ผลการประเมินปัจจัยนำเข้า หน่วยระบบ A	44
ผลการประเมินกระบวนการ หน่วยระบบ A	48
ผลการประเมินผลผลิตหน่วยระบบ A	52
ผลการประเมิน หน่วยระบบ B	55
ผลการประเมินบริบท หน่วยระบบ B	55
ผลการประเมินปัจจัยนำเข้า หน่วยระบบ B	56
ผลการประเมินกระบวนการ หน่วยระบบ B	58
ผลการประเมินผลผลิต หน่วยระบบ B	59
5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	61
สรุปภาพโดยรวมของกองทุนหมู่บ้าน	64
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก ก	
ภาคผนวก ข	
ภาคผนวก ค	
ภาคผนวก ง	
ภาคผนวก จ	
ประวัติผู้เขียน	

สารบัญตาราง

	หน้า	
ตารางที่ 1	แสดงเครื่องมือที่ใช้ และวิธีการเก็บข้อมูล (แบบฟอร์ม บร.1-บร.12)	17
ตารางที่ 2	แสดงช่วงอายุประชากร	26
ตารางที่ 3	แสดงเพศของประชากร	26
ตารางที่ 4	แสดงจำนวนครัวเรือนที่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง	27
ตารางที่ 5	แสดงการประกอบอาชีพ	32
ตารางที่ 6	แสดงรายได้ของประชาชนในหมู่บ้านต่อปีในแต่ละครอบครัว	33
ตารางที่ 7	แสดงจำนวนครัวเรือนเป็นหนี้สินของสถาบันภาครัฐ และเอกชน	33
ตารางที่ 8	แสดงสาขาวิชาเอก สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีของครู โรงเรียนวันอาสา 2520	36
ตารางที่ 9	แสดงจำนวนนักเรียนใน โรงเรียนวันอาสาพัฒนา 2520 ระดับอนุบาล ชั้นประถม	36
ตารางที่ 10	แสดงจำนวนนักเรียนใน โรงเรียน วันอาสาพัฒนา 2520 ระดับมัธยมศึกษา	37
ตารางที่ 11	แสดงจำนวนสมาชิกในหมู่บ้าน ไปศึกษานอกหมู่บ้าน บร. 1 ธันวาคม 2544	37
ตารางที่ 12	สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี	39
ตารางที่ 13	สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์	40
ตารางที่ 14	ชุมชนยกย่องคนทำความดี	40
ตารางที่ 15	สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	41
ตารางที่ 16	ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็นประจำ โดยการประชุมหารือ หรือเสวนา	42
ตารางที่ 17	ในชุมชนมีผู้นำที่มีความยุติธรรม คุณธรรม	41
ตารางที่ 18	ในชุมชนสามารถช่วยกันแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนการที่คิดโดย โดยสมาชิกในชุมชน	43
ตารางที่ 19	แสดงจำนวนผู้ที่ได้เงินกู้	52
ตารางที่ 20	แสดงจำนวนเงินกู้ตามประเภทกิจกรรม	53
ตารางที่ 21	แสดงอาชีพของผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน	55
ตารางที่ 22	แสดงจำนวนเงินกู้ที่สมาชิกได้รับอนุมัติ	56

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองชีพ	11
ภาพที่ 3.1 แสดงแบบจำลอง CIPP Model	13
ภาพที่ 3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างบ้านโป่งดินดำ หมู่ 9	14
ภาพที่ 3.3 ตัวอย่างผู้รู้ที่นำไปประกอบอาชีพด้านปศุสัตว์ (เลี้ยงโคนม)	60

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

จากนโยบายภาคปฏิบัติการย้อนไปเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 นายกรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร แถลงต่อรัฐสภา ถึงแนวทางแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรม มีสาระสำคัญประการหนึ่งว่า การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการหลักและเร่งด่วนตามนโยบายของรัฐบาลที่จะใช้เป็นมาตรการหนึ่งในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ และสังคมให้ได้ผลชัดเจน และรวดเร็วด้วยมั่นใจว่าจะช่วยลดความยากจนและนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้แก่ประชาชน สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ปรัชญาของเส้นทางการสร้างสำนึกของผู้คน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงได้เกิดขึ้นตามนโยบาย โดยรัฐบาลจัดสรรเงินทุนหมุนเวียน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างงาน สร้างอาชีพ ให้แก่ชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน เพื่อให้หันนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบรรลุเป้าหมาย พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ยังได้อนุมัติงบประมาณให้ดำเนินงานหลายโครงการและมีส่วนหนึ่งที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับกระทรวงศึกษาธิการ คือ โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษา เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2544 นายสุวิทย์ คุณกิตติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะประธานกรรมการกองทุน และชุมชนเมือง ได้ลงนามในประกาศรับสมัครบัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่มีจำนวน 74,881 กองทุน สามารถให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยกระบวนการของการศึกษาระดับบัณฑิตเพื่อเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผลวิจัยในนโยบายกองทุนให้ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นอย่างแน่นอนได้แก่ การสร้างรายได้ สร้างโอกาสสำหรับบัณฑิตที่ว่างงาน

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

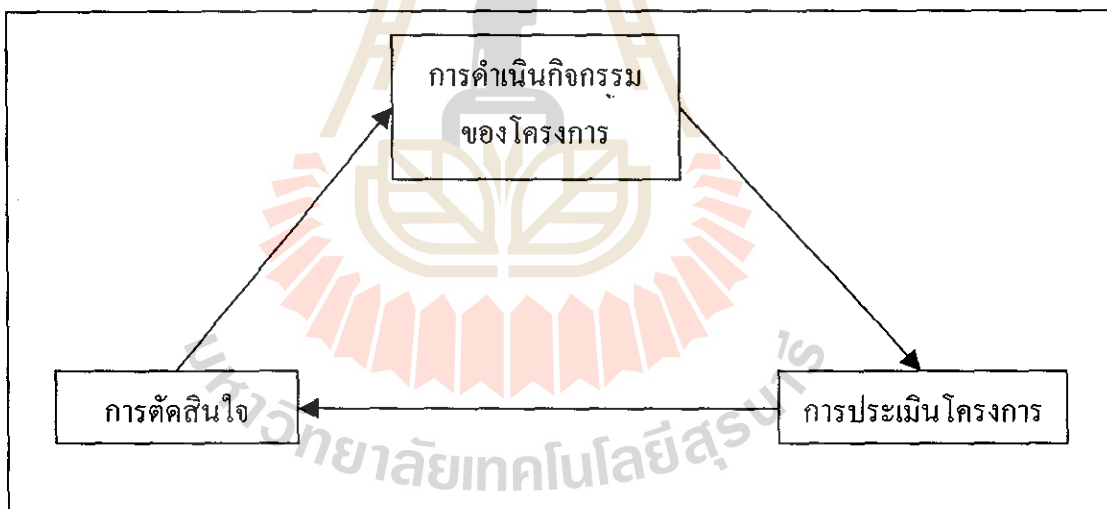
- 2.1 เพื่อศึกษากระบวนการการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านโป่งดินดำ หมู่ 9 ตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
- 2.2 เพื่อศึกษาศักยภาพ และความเข้มแข็ง, สภาพบริบทของชุมชน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม

2.3 เพื่อศึกษาทัศนคติ, ปัญหา, อุปสรรค และสิ่งที่สนับสนุนในการบริหารจัดการ
กองทุนหมู่บ้าน ไปงคินดำ หมู่ 9

2.4 เพื่อประเมินผลการดำเนินงาน การบริหารจัดการกองทุน ซึ่งจะนำไปปรับปรุง
และพัฒนา เพื่อหาแนวทางแก้ไขต่อไป

3. กรอบความคิดทฤษฎี

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง กรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้าน
ไปงคินดำ หมู่ 9 ได้ใช้กรอบความคิดเชิงระบบ (System Model) เป็นกรอบในการระบุตัวบ่งชี้ และ
ตัวแปรสำหรับการเก็บข้อมูล ที่เรียกว่า ซัพพลายโมเดล (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม
(Stufflebeam) ที่กล่าวไว้ “การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ
รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศ
ที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวคิดพื้นฐาน คือ

ขั้นตอนของสตัฟเฟิลบีม ในการประเมิน แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1	กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ
ขั้นตอนที่ 2	เก็บรวบรวมข้อมูล
ขั้นตอนที่ 3	วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา :2545 :89-90)

4. วิธีการดำเนินการ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน โป่งดินดำ หมู่ 9 ตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีวิธีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

- 4.1 ศึกษาค้นคว้า เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการหมู่บ้าน และชุมชนเมือง
- 4.2 กำหนดพื้นที่ และกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้เกณฑ์ขนาดตัวอย่าง ร้อยละ 50 ของจำนวนประชากร
- 4.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งข้อมูลที่ได้มาตามแหล่งที่มาของข้อมูล ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ
  - 4.3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นข้อมูลเบื้องต้น ซึ่งรวบรวมจากการสังเกต การสอบถาม และการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่ศึกษา โดยใช้เอกสาร แบบสอบถาม (แบบรายงาน บร.1-บร.12) การอธิบายกลุ่ม การจัดเวทีประชาคมระดับหมู่บ้าน และระดับตำบล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ เช่น การจัดทำแผนแม่บทประจำตำบล, การประชาคมหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
  - 4.3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นข้อมูลที่รวบรวมจากเอกสาร ซึ่งมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐาน และสรุปผลไว้แล้ว เป็นเอกสารหลักฐานที่ได้มาจาก
    - 1) ที่ตั้งสำนักงานกองทุนหมู่บ้าน โป่งดินดำ หมู่ 9 ได้แก่ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544, ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน โป่งดินดำ ฯลฯ
    - 2) ที่ว่าการอำเภอปากช่อง ได้แก่ กธช 2 ค, จปฐ 2
    - 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ แผนพัฒนาท้องถิ่นระดับตำบล
    - 4) สำนักงานเกษตรอำเภอปากช่อง ได้แก่ การจำแนกดิน
- 4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดทำให้เป็นระบบและระเบียบ เพื่อง่ายต่อการทำความเข้าใจ สรุปความ โดยแบ่งประเภทข้อมูลออกเป็น 2 แบบ คือ
  - 4.4.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ จะเป็นรูปลักษณะของตัวเลขที่บ่งถึงความแตกต่างได้ โดยวิธีการคำนวณค่าทางสถิติรูปแบบต่างๆ ที่เหมาะสม เพื่อนำผลหรือค่าทางสถิติที่ได้ไปใช้ในการตอบคำถามในประเด็นที่ต้องการ

4.4.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ จะเป็นรูปลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยาย, อธิบายความหมายเชิงพรรณนา เช่น ความเข้าใจ ความรู้ที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, ทศนคติที่มีต่อการประเมินโครงการ

4.5 นำเสนอผลการวิเคราะห์ และบทสรุป เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์มาทำการเรียบเรียง พิมพ์ เพื่อนำเสนอในรูปแบบของสารนิพนธ์โดยนำเสนอเป็นบท ดังนี้

บทที่ 1	บทนำ
บทที่ 2	เอกสารที่เกี่ยวข้อง
บทที่ 3	วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ
บทที่ 4	ผลการติดตามประเมินโครงการ
บทที่ 5	สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

- 1) ได้ทราบถึงกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ไปงคินดำ หมู่ 9
- 2) ได้ทราบถึงสภาพบริบทชุมชนทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
- 3) ได้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขปัญหาในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ไปงคินดำ หมู่ 9
- 4) สามารถเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจ และนำไปปรับปรุงพัฒนาโครงการต่อไปได้

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

กรณีศึกษาเพื่อให้การดำเนินงานโครงการกองทุนหมู่บ้านโป่งดินดำ หมู่ 9 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ศึกษาจึงต้องมีการศึกษาค้นคว้าทำความเข้าใจ เพื่อให้ได้เนื้อหาสาระและเป็นข้อมูลที่มีความถูกต้องเป็นเหตุ เป็นผลในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จึงได้ทำการศึกษาเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหา เสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคม ของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพและรายได้ ให้แก่ ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็ก เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้าน และชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการบริหารจัดการการเงินกองทุน หมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองตนเอง (คู่มือสำหรับประชาชน สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี : 1)

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

- 1) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งทางด้านของบุคลากรและครุภัณฑ์ การควบคุมดูแลตนเองในหมู่บ้าน ประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนทางสังคมในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต, กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพ, กองทุนสวัสดิการสำหรับสมาชิก ฯลฯ
- 2) การบริหารจัดการการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน ทั้งในส่วนเงินสนับสนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กับกองทุนทางสังคมของชุมชน และกอง

กองทุนของหน่วยงานทางราชการ จัดตั้งขึ้นเพื่อให้กองทุนดังกล่าวมีการบริหารจัดการให้สอดคล้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

- 3) การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา เป็นของหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยได้รับการสนับสนุนจากส่วนของราชการ ในเรื่องของวิชาการ และการบริหารจัดการกองทุน
- 4) การติดตามประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใส และมีประสิทธิภาพ (ยุทธศาสตร์ กองทุนหมู่บ้านยั่งยืน อำเภอปากช่อง : 1)

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนและพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ และสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่ประชาชน
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
- 3) สร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเรื่องของการเรียนรู้ การพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาเสริมสร้างศักยภาพ ส่งเสริมเศรษฐกิจแบบพอเพียงภายในหมู่บ้าน และชุมชนเมือง
- 4) เพิ่มประสิทธิภาพเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ เสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคตแบบยั่งยืน
- 5) เพิ่มศักยภาพและความเข้มแข็ง ทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง (คู่มือสำหรับประชาชน สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี : 3)

2. ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544¹ ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีเนื้อหาเกี่ยวกับ

- 1) การแต่งตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติ ต้องประกอบด้วยใครบ้าง เช่น ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี หรือ รองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบ

¹ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวก ก

หมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง เป็นต้น

- 2) มีเนื้อหาเกี่ยวกับวาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง ของคณะกรรมการ
- 3) การประชุมของคณะกรรมการซึ่งต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม และการวินิจฉัยของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก
- 4) หน้าที่ของคณะกรรมการ เช่น กำหนดนโยบาย การจัดตั้งและแนวทางการบริหารจัดการกองทุน อำนาจ หมู่บ้านและชุมชนเมือง จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นต้น

หมวดที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ซึ่งจะมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ อำนาจหน้าที่ของสำนักงานฯ เช่น สำนักงานฯ ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ศึกษารวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงการจัดตั้งนโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ เป็นต้น

2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 เป็นฉบับที่มีการปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น²

2.3 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สรุปได้ดังนี้

- 1) ข้อความทั่วไปเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, สมาชิกหุ้น, เงินฝากสัจจะ
- 2) กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเกี่ยวกับหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้าน อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุน
- 3) คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่าด้วยเรื่องหน้าที่ของคณะอนุกรรมการ โดยมีปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

² ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวก ก

- 4) คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน หน้าที่ของคณะอนุกรรมการระดับจังหวัด
- 5) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ว่าด้วยเรื่องคณะกรรมการกองทุน จำนวน 15 คน ซึ่งมาจากการคัดเลือกกันเองในหมู่บ้าน คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน ดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี
- 6) กองทุนและสมาชิกกองทุน ว่าด้วยการรับสมาชิกกองทุน, การรับสมัครสมาชิก, วิธีการกู้ยืม
- 7) การกู้ยืมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้ของสมาชิก
- 8) การทำบัญชี และการตรวจสอบ ให้คณะกรรมการจัดทำบัญชีของกองทุนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด
- 9) บทเฉพาะกาล ว่าด้วยเรื่องวาระเริ่มแรกในส่วนของหมู่บ้าน³

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามข้อที่ 4.1 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวไว้

1. จะต้องมีการร่วมสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
2. การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

1. เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหรือชุมชนมาไม่น้อยกว่า 2 ปี
2. เป็นผู้ชายอายุ 20 ปีบริบูรณ์
3. เป็นผู้ที่ปฏิบัติอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้านไม่ติดการพนัน ไม่เป็นผู้ที่ติดยาเสพติด ไม่มีประวัติเสียด้านการเงิน และยึดมั่นในระบบประชาธิปไตย
4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย หรือไร้ความสามารถ

³ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวก ก

5. ไม่เคยรับโทษจำคุก⁴

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับหมู่บ้าน

- 1) วิธีการคัดเลือกกรรมการ และรายชื่อคณะกรรมการ
- 2) ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน
- 3) ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน
- 4) แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน⁵

5. ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านโป่งดินคำ

เป็นระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านซึ่งประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

- 1) วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน
- 2) แหล่งที่มาของเงินทุน
- 3) กิจกรรมเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกกองทุน ได้แก่ คุณสมบัติของสมาชิก การสมัครเข้าเป็นสมาชิก การพิจารณาเป็นสมาชิก และการฟื้นฟูสภาพการเป็นสมาชิก การถือหุ้นและวิธีการชำระค่าหุ้น การฝากเงิน ฝากสัจจะ
- 4) ระเบียบที่เกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุน ได้แก่ คุณสมบัติคณะกรรมการกองทุน วิธีการเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุน อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนในแต่ละตำแหน่ง วาระการดำรงตำแหน่ง
- 5) ประเภทการกู้ยืม
- 6) กิจกรรมเกี่ยวกับเงินกู้ ได้แก่ การเสนอโครงการ การอนุมัติเงินกู้ วงเงินกู้ การทำสัญญาเงินกู้ หลักประกันเงินกู้ การชำระคืนเงินกู้ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ค่าปรับ กรณีผิดสัญญา
- 7) การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี

⁴ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวก ก

⁵ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวก ก

8) การจัดทำบัญชี การตรวจสอบบัญชี และการรายงานผลการตรวจสอบบัญชี⁶

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้ที่คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนและชุมชนเมือง ซึ่งมีการสาระสำคัญ ดังนี้

- 1) คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวน 20,000 บาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ให้คณะกรรมการ เรียกประชุมสมาชิก เพื่อให้สมาชิกวินิจฉัยชี้ขาดแต่ต้องไม่เกิน จำนวน 50,000 บาท
- 2) คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอของผู้กู้ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงินพร้อมทั้งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไข แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารทราบ โดยเร็ว⁷

7. หลักการประเมินโครงการแบบซีพีพีโมเดล (CIPP Model)

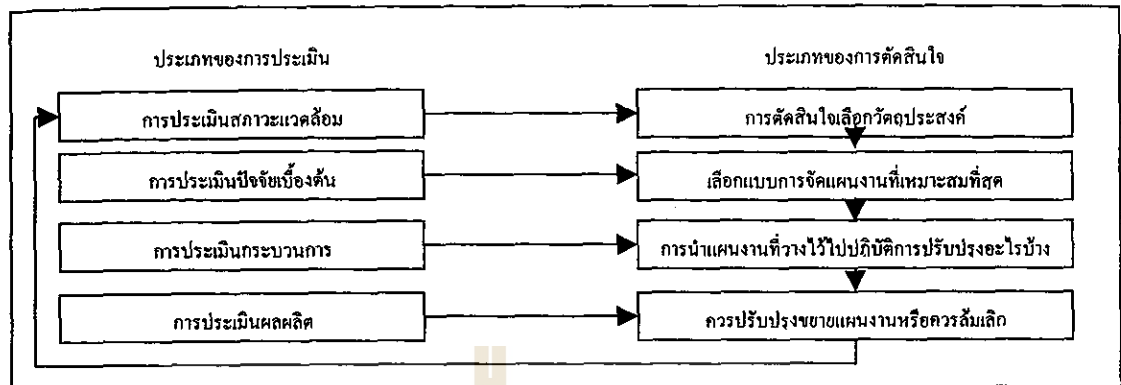
(สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, บรรณธิการ, 2544 : 221-234) ดังนี้

สต๊ฟเฟลบีม ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า “เป็นกระบวนการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่” แบบจำลองซีพีพีจะประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้ คือ

- 1) การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์
- 2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ
- 3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการตัดสินใจในด้านการประยุกต์ใช้ เพื่อควบคุมการดำเนินการของโครงการ
- 4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) จะช่วยในการตัดสินใจ เพื่อตัดสินใจ และดูผลสำเร็จของโครงการ

⁶ คู่มือระเบียบเพิ่มเติมในภาคผนวก ข

⁷ คู่มือระเบียบเพิ่มเติมในภาคผนวก ก

แผนภาพที่ 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองชีพพี
(สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ 2525,)

การนำเอาแบบจำลองชีพพีไปใช้ประเมินทำได้ในโครงการ 3 ลักษณะ คือ

1. จัดทำโครงการ ศึกษาให้ประจักษ์ว่ามีปัญหาอะไรที่น่าจะทำ
2. โครงการที่มีอยู่ แต่ยังไม่ได้ลงมือดำเนินการ
3. โครงการในระหว่างที่กำลังดำเนินการอยู่

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการต่อเนื่องจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยกระบวนการของการศึกษาบัณฑิต เพื่อเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผลวิสัยนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) เพื่อสร้างรายได้สร้างโอกาสสำหรับบัณฑิตว่างงาน โดยเฉพาะบัณฑิตในหมู่บ้านชนบท
- 3) เพื่อสร้างศักยภาพและยกระดับการศึกษาของบัณฑิต ให้มีทักษะในการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง
- 4) เพื่อให้ได้ข้อมูล เกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

จากวัตถุประสงค์ดังกล่าวรัฐบาลจึงจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิต ให้เข้าศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ จำนวน 10 เดือน ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดการศึกษา เกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง โดย

กำหนดให้ นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา บัณฑิต ที่สำเร็จการศึกษา จะได้รับประกาศนียบัตรบัณฑิต หลักสูตรการจัดการและการประเมิน โครงการ ที่สามารถนำประกาศนียบัตรนี้ไปใช้เป็นหน่วยกิตสมทบในการศึกษาต่อในระดับปริญญาโทได้ และนอกจากนี้ยังมีประสบการณ์จะนำไปใช้ในการทำงาน และมี โอกาสที่จะหางานได้ง่ายขึ้นอีกด้วย (คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการ และการประเมิน โครงการ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2544)

9. เอกสารหลักวิชาอื่นๆ

จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อระดมความคิดเห็น ของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ร่วมกับคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเรื่อง “กรอบความคิดการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)” เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2542 ณ กรุงเทพมหานคร ซึ่ง ได้มีการทบทวนผลการพัฒนาที่ผ่านมาประกอบกับการประเมินสถานการณ์ และแนวโน้มการพัฒนาดังกล่าวข้างต้น ที่ประชุมจึงได้ร่วมกันระดมความคิดเห็นและนำไปสู่การวางกรอบความคิดเบื้องต้นของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 เพื่อใช้เป็นแนวทางประกอบในการประชุมระดมความคิดเห็นจากประชาชนในระดับจังหวัด ระดับอนุภาค และระดับชาติต่อไป ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ลักษณะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9

- 1) เป็นแผนยุทธศาสตร์กว้างๆ ที่ชี้้นำการพัฒนาในระยะ 20-30 ปีข้างหน้า
- 2) สร้างความเชื่อมโยงกับการจัดทำแผนระดับสาขา และแผนระดับพื้นที่ให้สอดคล้อง
- 3) เป็นแผนที่สั้นมีเนื้อหากระชับ

แนวคิดและทิศทางของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9

- 1) แนวคิดและจุดมุ่งหมายหลัก ยึดปรัชญา “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และ “เศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อสร้าง “ค่านิยม” ที่เป็นแก่นของแผน
- 2) ทิศทางและกระบวนการทรงสนักการพัฒนา
(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)⁸

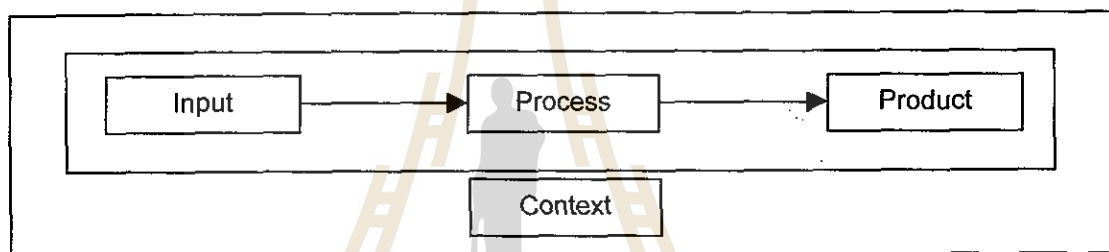
⁸ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวก ก

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

1. วิธีการประเมินโครงการ

จะใช้รูปแบบวิธีประเมินโครงการซึ่งเป็นการประเมินเชิงระบบ System approach โดยมีแบบจำลอง (Model) ตามรูปแบบ CIPP Model

แผนภาพที่ 3.1 แสดงแบบจำลอง CIPP Model

โดยแบ่งระบบออกเป็น 2 หน่วยงาน ในการประเมินโครงการ

1. หน่วยระบบ A เป็นหน่วยระบบระดับหมู่บ้าน
2. หน่วยระบบ B เป็นหน่วยระบบระดับรายบุคคล

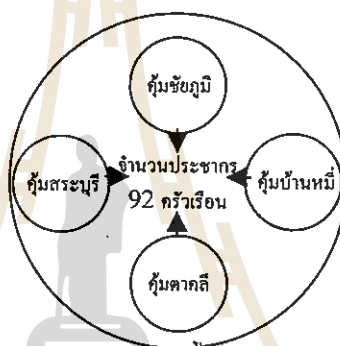
ในแต่ละหน่วยระบบจะประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การประเมินบริบท การประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินกระบวนการ การประเมินผลผลิต ซึ่งสามารถที่จะแสดงหน่วยระบบและองค์ประกอบในการประเมินในแต่ละหน่วยได้ ดังนี้ คือ

หน่วยระบบ A : หน่วยระบบระดับหมู่บ้าน	หน่วยระบบ B : หน่วยระบบระดับรายบุคคล
การประเมินบริบท	การประเมินบริบท
การประเมินปัจจัยนำเข้า	การประเมินปัจจัยนำเข้า
การประเมินกระบวนการ	การประเมินกระบวนการ
การประเมินผลผลิต	การประเมินผลผลิต

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชากรที่อาศัยจริงอยู่ในหมู่บ้านโป่งดินดำ หมู่ 9 มีประชากรทั้งหมด 92 ครัวเรือน (สมาชิกกองทุน 67 คน และ 2 กลุ่ม : กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต, กลุ่มออมทรัพย์ผู้เลี้ยงโคนม)

- 2) กลุ่มตัวอย่าง เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างจากส่วนหนึ่งของประชากรทั้งหมด มาเป็นตัวแทนในการศึกษา โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง
- 2.2.1 การสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เป็นการเลือกสุ่มตัวอย่างในพื้นที่ศึกษาเท่าที่จะหาได้จนครบจำนวนที่ต้องการ โดยไม่มีเกณฑ์ที่แน่นอน
- 2.2.2 การสุ่มแบบมีจุดมุ่งหมาย (Purposive Sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้ศึกษาเป็นผู้ตัดสินใจ เลือกกลุ่มตัวอย่างเอง เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมกับการเก็บข้อมูลที่เป็นเรื่องเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

แผนภาพที่ 3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างบ้าน โป่งดินคำ หมู่ 9

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ได้ใช้ตัวชี้วัด แบ่งขนาดหน่วย A,B

A: หน่วยระบบระดับหมู่บ้าน

ตัวชี้วัดบริบท (Context)	ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input)
บริบทระดับประเทศ	● นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
● ความยากจนของประเทศ	● เงินกองทุน 1 ล้านบาท
● นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรม	● คณะกรรมการกองทุน
● วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)	● เงินทุนสะสมของหมู่บ้าน
● ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ	● ผู้สมัครขอกู้
● สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน	
● ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน	

<ul style="list-style-type: none"> ● ความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท ● ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมจากตะวันตก และสินค้าจากต่างประเทศ บริบทระดับท้องถิ่น ● ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน ● สภาพบริบทของชุมชน ● สภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน ● วัฒนธรรมประเพณี ● ผู้นำชุมชน องค์กรต่างๆ ของชุมชนและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ● ความเข้มแข็งของชุมชน 	
<p>ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● การจัดทำระเบียบข้อบังคับกองทุน ● การจัดทำเอกสารเพื่อขอขึ้นทะเบียนกองทุน ● ระบบการจัดทำบัญชีของกองทุน ● กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน การรับสมาชิก, การหมดสภาพสมาชิก ● กิจกรรมเกี่ยวกับกู้เงิน การคัดเลือกพิจารณาผู้กู้, การชำระหนี้ ● การส่งเสริมการใช้เงินกู้, การแนะนำการทำธุรกิจ, การตลาด ● การจัดสรรผลประโยชน์ ● การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานกองทุน โดยคณะกรรมการกองทุน 	<p>ตัวชี้วัดผลผลิต (Product)</p> <ul style="list-style-type: none"> ● จำนวนสมาชิกกองทุน ● จำนวนผู้กู้เงินได้ ● ยอดเงินที่ให้กู้ ● จำนวนสมาชิกกองทุน ● จำนวนผู้ชำระคืนเงินกู้ ● กองทุนสะสม ● การใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์ ● ทักษะชีวิตที่มีต่อกองทุน ● ความเข้มแข็งของชุมชน

B: หน่วยระบบระดับรายบุคคล

ตัวชี้วัดบริบท (Context) <ul style="list-style-type: none"> ● อาชีพ ● รายได้ของครัวเรือน ● หนี้สินของครัวเรือน ● สมาชิกในครัวเรือน ● ประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจ ● สภาพที่อยู่อาศัย 	ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input) <ul style="list-style-type: none"> ● จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ ● จำนวนเงินทุนอื่นๆ ● สถานที่และวัตถุดิบในการประกอบธุรกิจ ● วัสดุอุปกรณ์ ● เทคนิควิธีการดำเนินงาน ● แรงงาน ● ความรู้ความชำนาญในการดำเนินงาน
ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process) <ul style="list-style-type: none"> ● การใช้จ่ายเงินกู้ ● การหาตลาด ● การแสวงหาความรู้, โอกาส ● การทำบัญชีการใช้จ่ายเงิน ● การทำธุรกิจการค้าดำเนินธุรกิจ 	ตัวชี้วัดผลผลิต (Product) <p>ผลโดยตรง</p> <ul style="list-style-type: none"> ● รายได้เป็นเงิน ● ผลผลิตเป็นสิ่งของ ● ผู้กู้ขยายกิจการ <p>ผลโดยทางอ้อม</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง ● ผู้กู้มีศักยภาพในการประกอบกิจการเพิ่มขึ้น

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของโครงการประเมินกองทุน หมู่บ้านโป่งดินดำ หมู่ 9 ได้แก่

- 1) แบบสัมภาษณ์
- 2) วิธีการสังเกต
- 3) แบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการดังกล่าว มีรูปแบบเป็นรายงาน (ปร.) ต่างๆ จำนวน 12 แบบรายงาน ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงเครื่องมือที่ใช้ และวิธีการเก็บข้อมูล (แบบฟอร์ม บร.1-12)¹

เครื่องมือที่ใช้	วิธีการเก็บข้อมูล			
	การจัดเวที ประชาคม	การสอบ ถาม	การสังเกต	การ สัมภาษณ์
1. แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน (บร.1)		✓	✓	✓
2. แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของ ชุมชน (บร.2)		✓	✓	✓
3. แบบรายงานความรู้ความเข้าใจทัศนคติที่ มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (บร.3)		✓	✓	✓
4. แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน (บร.4)		✓		✓
5. แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (บร.5)	✓	✓		✓
6. แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงิน จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (บร.6)	✓	✓		✓
7. แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหา ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะ ของประชาชน (บร.7)		✓	✓	✓
8. โครงการเศรษฐกิจหนึ่งตำบลหนึ่งผลิต ภัณฑ์ (บร.8)	✓			✓
9. แบบบันทึกการสัมภาษณ์ (บร.9)				✓
10. แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน (บร.10)	✓			✓
11. แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี (บร.11)		✓		✓
12. แบบวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน (บร.12)	✓		✓	✓

¹ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวก จ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษาหมู่บ้านโป่งดินดำ หมู่ 9 ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการ ดังนี้

- 1) การใช้แบบสอบถาม เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามแล้วส่งคืนให้แก่ผู้ศึกษา
- 2) การสังเกต เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย โดยที่กลุ่มเป้าหมายไม่รู้ตัว
- 3) การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการสนทนากันในเรื่องที่ผู้ศึกษาต้องการข้อมูล และทำการจดบันทึกไว้
- 4) การจัดประชุมเวทีประชาคมหมู่บ้าน หรือการอภิปรายกลุ่ม เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะคล้ายกัน จำนวนประมาณ 5-10 คน หรือมากกว่านั้น มาแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาจัดให้เป็นระเบียบระบบ และง่ายต่อการทำความเข้าใจ แปลความและสรุปความทำการจำแนกประเภทของข้อมูล แล้วนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติในการวิเคราะห์ ได้แก่ การแจกแจงความถี่, การหาค่าร้อยละ โดยอาศัยฐานข้อมูลที่มีฐานเท่ากับ 100 หน่วย มีสูตรการคิดคำนวณ ดังนี้

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนกลุ่มเป้าหมาย} \times 100}{\text{จำนวนข้อมูลทั้งหมด}}$$

การหาค่าเฉลี่ยเลขคณิตสูตร
$$\bar{X} = \frac{\sum x}{N}$$

- 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสรุปข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และประเด็นคำถามในการประเมิน

บทที่ 4

ผลการติดตามประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกรณีศึกษา : หมู่บ้านโป่งคินดำ หมู่ที่ 9 ตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ได้ทำการศึกษาโดยใช้วิธีการประเมินเชิงระบบ ซิปป์ โมเดล (CIPP Model) โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์ ได้ผลการติดตามประเมินโครงการดังนี้

ผลการประเมินหน่วยระบบ A : หน่วยระดับหมู่บ้าน

ผลการประเมินบริบท

บริบทระดับประเทศ

1. ความยากจนของประเทศ

- 1) “คนไทยแบกหนี้คนละ 4 หมื่น “ : พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี เปิดเผยถึง ปัญหา หนี้กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาสถาบันการเงินจำนวน 1.398 ล้านบาท ว่ารัฐบาลกำลังหาทางแก้ไขเพื่อให้เห็นชัดเจนว่าประเทศไทยจะเดินหน้าไปทางไหน และไม่ได้นั่งนอนใจกับภาระดอกเบี้ยจ่ายที่คนไทยต้องแบกรับอยู่เฉลี่ยคนละ 40,000 บาท “ประชาชนแต่ละคนต้องรับภาระเงินต้นถึงคนละ 2 หมื่นบาท เมื่อรวมภาระดอกเบี้ยที่เกิดขึ้นทำให้คนไทยต้องรับภาระถึงคนละ 4 หมื่นบาท ดังนั้นการประกาศแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินของกองทุนฟื้นฟูครั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดความชัดเจน หลังจากหนี้สินได้สะสมมานาน” นายกรัฐมนตรีกล่าว
(23 มิถุนายน 2545) . คนไทยแบกหนี้สินคนละ 4 หมื่นบาท . คมชัดลึก :12)

2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม SMEs (Small and Medium Enterprises)

ส่วนที่ 1 บทบาทและความสำคัญของ SMEs ในปัจจุบัน ภาคธุรกิจของไทยประกอบด้วยวิสาหกิจจำนวนประมาณ 8.5 แสน กิจการในจำนวนนี้ กว่า ร้อยละ 99.7 จัดว่าเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกล่าวคือมีการจ้างงานไม่เกิน 200 คนต่อกิจการ และประมาณร้อยละ 40 เป็นวิสาหกิจขนาดเล็กมากซึ่งอยู่นอกระบบไม่ได้จัด

ทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ในภาคอุตสาหกรรม แรงงานประมาณ กึ่งหนึ่ง และการจ้างงานใหม่มีเกิดขึ้นหลังวิกฤตการณ์ในปี พ.ศ. 2540 ประมาณร้อยละ 60 อยู่ใน SMEs ประมาณร้อยละ 30 ของวิสาหกิจไทยพึ่งพา ตลาดต่างประเทศ และอุตสาหกรรมส่งออกขนาดใหญ่ของไทยใช้วัตถุดิบแปรรูปขึ้นต้นและชิ้นส่วนที่ผลิตภายในประเทศส่วนหนึ่ง การเพิ่มขีดความสามารถของ SMEs ที่เป็นผู้ผลิตเพื่อส่งออกและ SMEs ที่รับช่วงการผลิตจากผู้ส่งออก จึงเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจการส่งออกของไทยและการสร้างรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศในภาพรวม นอกจากนี้ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กที่กระจายอยู่ทั่วภูมิภาคของประเทศเป็นทั้งผู้ซื้อผลผลิต และผู้ผลิตสินค้าและบริการสนองความต้องการของราษฎรผู้บริโภคในท้องถิ่นห่างไกล จึงเป็นกลไกสำคัญยิ่งในการกระจายรายได้และความเจริญสู่ภูมิภาค

ส่วนที่ 2 ทิศทางและแนวความคิดในการพัฒนา SMEs ภาพอุตสาหกรรม การพัฒนาและการส่งเสริม SMEs ต้องสามารถแก้ไขปัญหาเงินโครงสร้างอันได้แก่ การขาดเทคโนโลยี ขาดความสามารถในการจัดการสมัยใหม่ สินค้าด้อยคุณภาพ ขาดทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพและตรงตามความต้องการ การกระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ อุปสรรคในการเข้าถึงแหล่งทุน เป็นต้น ขณะเดียวกันปัจจัยแวดล้อม ได้เปลี่ยนไป อย่างรวดเร็ว อันเป็นผลจากการเปิดเสรีการค้าและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งทำให้ต้นทุนการสื่อสารและการกระจายสินค้าลดลงอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ปัจจัยที่กำหนดขีดความสามารถในการแข่งขันได้เปลี่ยนจากฐานทรัพยากรธรรมชาติ ภายในประเทศและแรงงานที่มีค่าแรงต่ำไปสู่การแข่งขันเชิงคุณภาพการนำเสนอสินค้า รูปแบบใหม่ๆ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและความสามารถในการใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารเหล่านั้น ไม่ว่า SMEs จะมุ่งตลาดภายในประเทศหรือตลาดต่างประเทศ ต่างก็จำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพให้เข้าสู่มาตรฐานสากล และยกระดับคุณภาพให้ทัดเทียมคู่แข่ง

วิสัยทัศน์ของการพัฒนา SMEs มีดังนี้

- 1) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับสากล
- 2) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของคนไทยมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ทั้งด้านการผลิตและการตลาด
- 3) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความเชื่อมโยงกับวิสาหกิจขนาดใหญ่และเชื่อมโยงภาคธุรกิจต่างๆ ในทุกภูมิภาคอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพนำไปสู่ความสม

คุณในโครงการเศรษฐกิจและสังคมเป็นกลไกที่สามารถช่วยบรรเทาผลกระทบจากความผันผวนในเศรษฐกิจโลกที่เกิดขึ้นในอนาคต

ส่วนที่ 3 กลยุทธ์และมาตรการในการพัฒนา SMEs

เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์การพัฒนาข้างต้น จึงกำหนดกลยุทธ์ และมาตรการประกอบด้วย 7 กลยุทธ์ ที่สำคัญดังนี้

- 1) กลยุทธ์เพื่อยกระดับความสามารถด้านเทคโนโลยีและการจัดการ
- 2) กลยุทธ์พัฒนาผู้ประกอบการและทรัพยากรบุคคลของ SMEs
- 3) กลยุทธ์การสร้างและขยายโอกาสด้านการตลาดแก่ SMEs
- 4) กลยุทธ์เพิ่มขีดความสามารถของสถาบันการเงินและสร้างกลไกเสริมทางการเงิน
- 5) กลยุทธ์ปรับปรุงสภาพแวดล้อมธุรกิจ
- 6) กลยุทธ์พัฒนาวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจชุมชน
- 7) กลยุทธ์สร้างความเชื่อมโยงและพัฒนากลุ่มวิสาหกิจครบวงจร
(กฤษฎณา รายอาจิน , WWW, 2545)

3. ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

นายอดิศักดิ์ โพธารามิก รมว.พาณิชย์ เปิดเผยว่า กระทรวงฯ เตรียมเสนอมาตรการผลิตสินค้าโดยใช้วัตถุดิบในประเทศแทนการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศเพื่อการส่งออกให้ที่ประชุม ครม. พิจารณาในเร็วๆ นี้ ซึ่งขณะนี้ได้มอบหมายให้กรมส่งเสริมการส่งออกไปจัดทำรายละเอียดของสินค้าในแต่ละสาขาอุตสาหกรรมว่ามีการนำเข้าวัตถุดิบประเทศใดบ้าง เพื่อนำข้อมูลพิจารณาว่ามีวัตถุดิบประเภทใดบ้างที่ไม่จำเป็นต้องนำเข้าจากต่างประเทศ แต่ใช้วัตถุดิบในประเทศก็ได้คุณภาพสินค้าที่เท่าเทียมกัน

ปัจจุบันเห็นได้ว่าไทยนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศเข้ามาผลิตสินค้าแทนการใช้วัตถุดิบในประเทศปีละหลายหมื่นล้านบาท เช่น น้ำมัน สินค้าทุน สินค้าอุปโภค - บริโภค และวัตถุดิบที่ใช้ผลิตสินค้า เป็นต้น อย่างไรก็ตาม มาตรการควบคุมการนำเข้านั้น จะไม่ใช่มาตรการภาษี

“ที่ผ่านมาไทยมีการนำเข้าสินค้าทุน เช่น เทคโนโลยีต่างๆ เข้ามาใช้ผลิตสินค้าเพื่อการส่งออกประมาณ 40 % ของมูลค่าการนำเข้าสินค้าทั้งหมด รองลงมาเป็นวัตถุดิบประมาณ 30 % ซึ่งการนำเข้าสินค้าดังกล่าวเห็นว่าเป็นสัดส่วนที่สูงจึงต้องมีมาตรการที่

สนับสนุนให้อุตสาหกรรมใช้ชิ้นส่วนในประเทศ เพื่อให้ดุลการค้าเป็นบวกมากขึ้น เพราะที่ผ่านมามองเห็นได้ว่าการส่งออกน้อยกว่านำเข้าทำให้ดุลการค้าติดลบ รวมทั้งการศึกษาด้วยว่ามีความเป็นไปได้หรือไม่ที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (บีโอไอ) จะเพิ่มประสิทธิภาพประโยชน์ให้กับนักลงทุนที่ใช้วัตถุดิบในประเทศเพิ่มขึ้น”

((29 มิถุนายน 2545) . ใช้วัตถุดิบในประเทศแก้ขาดดุลการค้า . เดลินิวส์ : 9))

4. สภาพแวดล้อมของประเทศ ในปัจจุบัน

ในช่วงระยะเวลา 3- 4 ปี ที่ผ่านมภาวะเศรษฐกิจมีปัญหากระทบไปทั่วโลก อันอาจเกิดด้วยเหตุผลจากการมีมากของประเทศที่ได้เปรียบทางเศรษฐกิจหรือความแกร่งทางอาวุธหรือจะด้วยเหตุผลใดๆ ก็ตาม หรือเพราะเป็นกลไกเพื่อความสมดุลทางธรรมชาติของมนุษย์ เราอาจเห็นได้จากการเกิดเหตุที่ตึก เวิลด์ เทรด ในสหรัฐอเมริกา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังประเทศไทยของเราก็ได้รับผลกระทบดังกล่าวเช่นเดียวกัน อนาคตเศรษฐกิจไทยพอจะสรุป ได้ดังนี้ ในภาวะการณ์ปัจจุบัน พอจะมองเห็นอนาคตได้ ต่างชาติโดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่น จะย้ายฐานการผลิตภาคอุตสาหกรรมเข้ามาลงทุนในประเทศไทย และคนไทยควรจะร่วมมือสร้างความรัก ความสามัคคีเพื่อความเจริญพัฒนาอย่างมั่นคงของประเทศชาติและประชาชนเป็นที่ตั้งต่อไป

(สมคิด จาตุศรีพิทักษ์. (4 กุมภาพันธ์ 2545), อนาคตเศรษฐกิจไทย [รายการโทรทัศน์ บ้านเลขที่ 5])

5. ความเดือนร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

จากปัญหาหนี้สินในระบบและหนี้สินนอกระบบของเกษตรกรที่เพิ่มมากขึ้น รัฐบาลจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณามาตรการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรขึ้น ในปี พ.ศ. 2536 เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งต่อมาได้ปรับเปลี่ยนชื่อเป็น (คณะกรรมการบริหารสินเชื่อเกษตรกรแห่งชาติ) เพื่อให้การแก้ปัญหานี้สินเกษตรกรเป็นไปอย่างต่อเนื่องในปี พ.ศ. 2541 รัฐบาลจึงได้กำหนดให้สำนักงาน กบส. มีหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการประสานงานแก้ไขปัญหานี้ของเกษตรกรอย่างถาวร

ประชากรส่วนใหญ่ที่ต้องเผชิญกับภาวะหนี้สินและความยากจน โดยเฉพาะวิกฤตเศรษฐกิจปัจจุบัน ยิ่งทำให้เกษตรกรอยู่ในภาวะเดือนร้อนและยากลำบากสาเหตุที่ผ่านมารัฐบาลได้มีการเปิดโอกาสในเกษตรกรแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการกำหนด

นโยบายสุดท้ายจึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาตรงความต้องการของเกษตรกรอย่างแท้จริง (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, WWW, 2545)

6. บรรยากาศความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

ในอดีตเมื่อ 40 ปีที่แล้วนักเศรษฐศาสตร์ระบุว่าประเทศไทยมีคนจนประมาณ 57 % ของคนทั้งประเทศ

แต่เมื่อเปลี่ยนมาใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมสมัยใหม่ สัดส่วนคนจนของไทยลดลงปัจจุบันเหลือเพียง 11.4 % โดยคำนวณจากรายได้ที่พอเลี้ยงชีพหรือเส้นความยากจน

แต่นี่เป็นการวัดที่เน้นตัวเงินรายได้เป็นหลัก จึงอาจไม่สะท้อนความเป็นคนจนได้อย่างแท้จริง

เพราะปัจจุบันค่าครองชีพสูงขึ้น คนสมัยนี้ต้องซื้อข้าวกิน ต้องซื้อเครื่องใช้ไม่สอยที่จำเป็นแก่ชีวิตประจำวันมากขึ้น ดังนั้นรายได้แต่ละเดือนที่สูงกว่าเส้นความยากจน ก็อาจไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย

ทำไม ? ถึงเป็นเช่นนี้ ทำไมคนไทยมีรายได้เพิ่มขึ้นแต่กลับไม่พอกิน ความจนลักษณะนี้คงจะเรียกได้ว่าเป็นความจนในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม

ในอดีตไทยมีระบบเศรษฐกิจแบบผลิตผสมผสานแบบพึ่งตนเอง ผลิตเพื่อกินเพื่อใช้ ภายหลังมีการพัฒนาเข้าสู่ระบบทุนนิยมซึ่งเป็นทุนนิยมแบบผูกขาด โดยบริษัททุนข้ามชาติตามนโยบายเปิดเศรษฐกิจแบบเสรีของรัฐ

สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สังคมและวัฒนธรรมในประเทศ

ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำค่าสูงระหว่างคนจนกับคนรวยมากขึ้น !?!

และยิ่งช่องว่างระหว่างรายได้ของคนจนและคนรวยห่างกันมากขึ้น ก็จะไปสู่ปัญหาอื่นๆ ทางสังคมตามมา โดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรม

ความยากจนไม่ว่าจะเป็นจนในแง่เศรษฐกิจหรือสังคม ล้วนแล้วแต่ก่อให้เกิดปัญหาซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวมตามมาทั้งนั้น

จึงเป็นเรื่องสำคัญที่รัฐบาลจะต้องขบคิดอย่างเร่งด่วน

เพื่อขจัดความยากจนให้หมดไปจากประเทศ

(นภาพร พานิชชาติ . ทีมเดลินิวส์ . (2 พฤษภาคม 2545). ยากจน....ปัญหาที่ไทยต้องเผชิญ-(2) ทุนนิยมผูกขาดซ้ำเติมคนจน.เดลินิวส์ :6)

7. ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

ปัจจุบันวัฒนธรรมญี่ปุ่นกำลังเข้ามามีบทบาทในบ้านเรามากขึ้นเรื่อยๆ นอกเหนือจากเครื่องใช้ไฟฟ้า สิ่งอำนวยความสะดวกและรูปแบบความบันเทิงต่างๆ อาทิ รถยนต์และวิดีโอเกมส์ แล้ว เห็นได้ว่า ซีดีเพลง หนังสือการ์ตูน อาหาร และภาพยนตร์ทางโทรทัศน์ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะไปทางไหน ปรากฏสินค้าเมคอินเจแปนเคลื่อนกลาไปหมด ทำให้บางอย่างอาจเริ่มสงสัยว่า หมดยุคของวัฒนธรรมตะวันตกไปแล้ว หรือ บางทีอาจถึงคิวของวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกกลางกันบ้าง เนื่องจากไม่กี่ปีมานี้ มีการนำเข้าภาพยนตร์และศิลปินเพลงจากญี่ปุ่น เกาหลีเข้ามาฉายหรือทำกิจกรรมในบ้านเรากันมากขึ้น

ยิ่งระยะหลังวัยรุ่นบ้านเรากำลังไคล้วัฒนธรรมสไตล์ญี่ปุ่นกันมากขึ้นจนแทบลืมวัฒนธรรมตะวันตกโดยเฉพาะอเมริกากันไปเลย ซึ่งทำให้เกิดวัฒนธรรมเลียนแบบขึ้น บ้างก็ทำทรงผมพริ้วพิ้วและสีผิวดำ บ้างก็ลงรอยสักในรูปแบบต่างๆ ซึ่งมีทั้งนำเกรงขามและไม่นำเอ็นดูในหลากหลายรูปแบบต่างๆ กัน รวมทั้งวัฒนธรรมเพลงของญี่ปุ่นยังเข้ามาครอบงำวัยรุ่นไทยให้ลงละเมอเพื่อหากันมากแล้ว

(วิษณุ ศิริอาชารุ้งโรจน์. (14 กรกฎาคม 2545) คลื่นลูกใหม่ J-Teen. เติลนิวส์ :5)

บริบทระดับท้องถิ่น

1. ประวัติความเป็นมา ของหมู่บ้าน

ที่มาของชื่อหมู่บ้าน สืบเนื่องมาจากเมื่อก่อนในหมู่บ้านโป่งดินดำ มีโป่งดินเค็มที่สัตว์ป่าชอบมากินมีลักษณะเป็นสีดำจึงใช้เป็นชื่อหมู่บ้าน “โป่งดินดำ” ซึ่งเดิมที่รวมกับบ้านคลองม่วง (หมู่ 4) ได้แยกมาก่อนตั้งเมื่อ พ.ศ. 2530 ประมาณ 15 ปี มาแล้ว มีผู้ใหญ่บ้านคนแรกคือ นายสัมฤทธิ์ วงพุมมา ดำรงตำแหน่งอยู่ได้ 6 ปี และได้ลาออกเดือนธันวาคม พ.ศ. 2536 จึงได้มีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านคนใหม่ คือ นายสมศักดิ์ น้อยแก้ว อายุ 41 ปี ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2537 จนถึงปัจจุบัน กลุ่มตาคลี เป็นกลุ่มแรกที่มาเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน นายสัมฤทธิ์ พุทโกสัยเป็นบุคคลที่มาบุกเบิกและเข้ามาอยู่เป็นคนแรก เป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ 4 บ้านคลองม่วงและเป็นกำนันตำบลคลองม่วง ปัจจุบันเสียชีวิตนายสัมฤทธิ์ วงพุมมา เป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ 9 บ้านโป่งดินดำคนแรก หลังจากที่แยกมาจากหมู่ 4 บ้านคลองม่วง ปัจจุบันเสียชีวิต นายบุญเรือน น้อยแก้ว,นางทองสุข อินสด,นายเหรียญกรินสูงเนิน คนกลุ่มแรกที่มาตั้งหมู่บ้านอพยพมาจาก

- บ้านหัวหวาย ตำบลหัวหวาย อำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์
- บ้านหนองหินใหญ่ ตำบลสายห้วยแก้ว อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

- บ้านครัว ตำบลบางขโมด อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี
- บ้านค้อน ตำบลเขว้า อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ

สาเหตุที่แต่ละกลุ่มนี้อพยพมาจากบ้านเดิมเพราะไม่มีที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย สมัยนั้นที่ดินเขตนี้นี้มีราคาถูกราคาประมาณ ไร่ละ 10 – 20 บาท ชาวบ้านพอมีกำลังที่จะหาซื้อ จึงชักชวนญาติพี่น้องอพยพเข้ามาอยู่บ้านโป่งดินดำ มีคณะกรรมการหมู่บ้านทั้งหมด 15 คน มีการจัดตั้งกลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้าน

- ปี 2538 หมู่บ้านได้รับเงินกองทุนแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ) เป็นจำนวนเงิน 280,000 บาท
- ปี 2542 นิคมสร้างตนเองลำตะคองได้เข้ามาช่วยเหลือในการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ผู้เลี้ยง ไก่เนื้อ
- ปี 2543 ได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนจากหน่วยงานรัฐบาลนิคมสร้างตนเองลำตะคอง 1,650,000 บาท จำนวนสมาชิก 15 ราย ปัจจุบันกลุ่มมีทุนเรือนหุ้น 119,642 บาท กำไรจากผลการดำเนินงาน ของกลุ่ม 39,000 บาท สิ้นปีจะมีปันผลเฉลี่ยคืนแก่สมาชิก กำไรของกลุ่มจะได้มาจากการจำหน่ายอาหารชั้นแก่สมาชิกในกลุ่ม
- ปี 2544 หมู่บ้านได้รับ รางวัลจากการประกวดโครงการหมู่บ้านสุขภาพดี ถ้วยหน้าอย่างยั่งยืน พร้อมโล่รางวัล (หมู่บ้านตัวอย่างในโครงการ สด. ถย) ปัจจุบันมีการตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตมีทุนเรือนหุ้น 370,000 บาท ซึ่งหน่วยงานพัฒนาชุมชนเข้ามาช่วยเหลือในการจัดตั้งกลุ่ม
- ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน ตั้งอยู่เรียงรายสองข้างทางบนที่ดินทำกินมีบางกลุ่ม จะตั้งอยู่ประมาณ 10 ครัวเรือน เป็นกลุ่มเล็กๆ บ้านเรือนส่วนใหญ่สร้างบ้านไม่มีได้ทุนต่ำ หลังคามุงสังกะสีมีห้องน้ำอยู่นอกบ้าน และบ้านปูนชั้นเดียวทรงเตี้ย หลังคามุงกระเบื้อง แบ่งกันเป็นคุ้ม คุ้มชัยภูมิ คุ้มคาคลี คุ้มบ้านหมี่ คุ้มสระบุรี บริเวณบ้านยังขาดการดูแล เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่มีเวลาเพราะต้องออกไปไร่ เลี้ยงสัตว์ รับจ้าง

การขยายตัวของประชากร และชุมชน

สภาพหมู่บ้านเมื่อประมาณ 15 ปีก่อนมีครัวเรือน อยู่ราวๆ 50 – 55 ครัวเรือน ในระยะหลังจึงมีความหนาแน่นมากขึ้น เพราะผู้ที่แต่งงานก็จะแยกครัวเรือนออกมาปลูกสร้างเป็นครัวเรือนใหม่ ใกล้เคียงๆ กับครัวเรือนของพ่อแม่ มีบางส่วนไปทำงานนอกบ้านก็จะแต่งงานนำสามี หรือภรรยาเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านและผู้ที่มาซื้อที่ดินทำกิน จำนวนครัวเรือน จึงมีมากขึ้นจนปัจจุบันบ้านโป่งดินดำ มี

จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 92 ครัวเรือน มีบ้าน 92 หลังคาเรือน ประชากรทั้งหมด 435 คน ชาย 218 คน หญิง 217 คน

ตารางที่ 2 แสดงช่วงอายุประชากร

ช่วงอายุ (ปี)	จำนวน / คน	ร้อยละ
ประชากรวัย 1 วัน – 3 ปีเต็ม	31	7.13
3 ปี 1 วัน – 6 ปีเต็ม	25	5.75
6 ปี 1 วัน – 12 ปีเต็ม	42	9.66
12 ปี 1 วัน – 14 ปีเต็ม	12	2.76
15 ปี 1 วัน – 18 ปีเต็ม	29	6.67
18 ปี 1 วัน – 50 ปีเต็ม	226	51.95
50 ปี 1 วัน – 60 ปีเต็ม	35	8.04
60 ปี 1 วัน ขึ้นไป	35	8.04
รวม	435	100

จากตารางที่ 2 แสดงช่วงอายุประชากร พบว่า ประชากรวัย 18 ปี 1 วัน – 50 ปีเต็ม ซึ่งเป็นวัยแรงงาน มีจำนวน 226 คิดเป็นร้อยละ 51.95 และประชากร วัย 12 ปี 1 วัน – 14 ปีเต็ม มีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 2.76 ซึ่งเป็นวัยกำลังเจริญเติบโต

ตารางที่ 3 แสดงเพศของประชากร

เพศ	จำนวน/คน	ร้อยละ
ชาย	218	50.11
หญิง	217	49.89
รวม	435	100

จากตารางที่ 3 แสดงเพศของประชากร พบว่า ในหมู่บ้านโป่งคินด้า มีจำนวนชาย-หญิง ใกล้เคียงกัน

ที่มา : จากการสำรวจ บร.1 ธันวาคม 2544

2. ระบบนิเวศน์ของชุมชน

ทำเลที่ตั้ง

บ้านโป่งดินดำ หมู่ 9 ตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของนิคมสร้างตนเองลำตะคอง ซึ่งมีพื้นที่ทั้งหมด 5,240 ไร่ พื้นที่การเกษตรพืชไร่ 4,650 ไร่ พืชสวน 270 ไร่ พืชผัก 50 ไร่ ระยะทางจากหมู่บ้านไปสู่ตัวอำเภอ ประมาณ 38 กิโลเมตร การคมนาคม ในหมู่บ้านเป็นถนนลาดยาง และถนนลูกรัง ชาวบ้านส่วนใหญ่จะเดินทางโดยรถยนต์โดยสาร

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดกับหมู่บ้านศาลเจ้า หมู่ 12 ตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง , ตำบลวังไทร
 ทิศใต้ ติดกับหมู่บ้านโคกสูง หมู่ 14
 ทิศตะวันออก ติดกับหมู่บ้านลำสะพานหิน หมู่ 13
 ทิศตะวันตก ติดกับหมู่บ้านคลองม่วง หมู่ 4

สภาพโครงสร้างของดิน TY - V3 ชื่อชุดดิน ทำยงที่มีธาตุเป็นค่างมากและเป็นดินเหนียวปนกรวดมาก สภาพพื้นที่ถูกคลื่นลอนลาดความลาดชัน .5 x 12 % ชั้นความลึกของดิน ตั้งแต่ชั้นเศษหินหนาแน่นภายใน 25-50 ซม. จากผิวดินเนื้อดินชั้นบนดินร่วมปนดินเหนียว ชั้นล่างดินร่วนปนทราย หรือดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวดมาก สีดิน ชั้นบนสีน้ำตาลเข้ม หรือสีน้ำตาลปนเทา ชั้นล่าง สีน้ำตาลแก่ หรือสีแดงปนเหลืองการระบายน้ำของดินดี ลักษณะการแข็งของน้ำไม่มี ระดับน้ำใต้ดินลึกกว่า 2 เมตรในฤดูแล้ง ข้อจำกัดทางกายภาพเป็นดินตื้น และมีความลาดชันค่อนข้างสูง การประเมินความอุดมสมบูรณ์ของดินปานกลาง (กองสำรวจและจำแนกดิน กรมพัฒนาที่ดิน. โครงการใช้ประโยชน์ที่ดินตามแผนการใช้ที่ดิน, (เอกสารทางวิชาการ ฉบับที่ 700)

ลักษณะการถือครองที่ดิน ที่ดินที่ยังไม่ได้เอกสารสิทธิ์ จำนวน 80 ครอบครั้ว รวม 2,100 ไร่

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนครัวเรือนที่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง

จำนวน / ไร่	จำนวน / ครัวเรือน	ร้อยละ
ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง	64	69.57
1 - 5 ไร่	8	8.69
6 - 10 ไร่	4	4.35

11 – 12 ไร่	-	-
21 – 50 ไร่	13	14.13
50 ไร่ ขึ้นไป	3	3.26
รวม	92	100

จากตารางที่ 4 แสดงจำนวนครัวเรือนที่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง พบว่าครัวเรือนที่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง 50 ไร่ขึ้นไป จำนวน 3 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 3.26 จำนวนครัวเรือนที่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง 1-5 ไร่ จำนวน 8 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 8.69 จำนวน 64 ครัวเรือนไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ต้องเช่าที่ดินทำกิน

ที่มา : จากการสำรวจ บร. 1 ธันวาคม 2544

ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ

พื้นที่โดยทั่วไป เป็นที่ราบเนินเขามีภูเขาล้อมรอบ จึงทำให้ลมพัดผ่านอยู่ตลอดเวลา หนาวจะหนาวมากเพราะเป็นพื้นที่เขา

ช่วงเดือน กุมภาพันธ์ – เมษายน อากาศจะร้อนมาก

ช่วงเดือน พฤษภาคม – มิถุนายน จะมีฝนตกชุก เพราะฝนเริ่มทิ้งช่วงในเดือนกรกฎาคม

ช่วงเดือน สิงหาคม จะมีฝนตกมากที่สุด ไปจนถึงเดือนกันยายน

ช่วงเดือนตุลาคม – มกราคม จะมีอากาศหนาวเพราะยังมีป่าไม้เหลืออยู่บ้างเล็กน้อย สภาพป่าไม้บริเวณนี้เคยเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วยพันธุ์ไม้นานาชนิด เช่น ไม้สัก ไม้ตะเคียน ไม้มะขาม ไม้ยาง เป็นต้น ป่าไม้เหล่านี้เคยเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์นานาชนิดเพราะสัตว์ป่าต้องมากินโป่งดินเค็มที่นี่ แต่ในปัจจุบันเนื่องจากชาวบ้านอพยพเข้ามาอยู่อาศัย ในพื้นที่เหล่านี้ประกอบกับจำนวนประชาชนได้เพิ่มสูงขึ้นทำให้มีการถากถางพื้นที่ป่าเพื่อใช้เป็นที่ดินทำกินและตัดไม้สร้างบ้านเรือนกันมากเป็นสาเหตุที่ทำให้สภาพป่าและสัตว์ที่มีมาแต่อดีตลดลง และเหลือน้อยเต็มที ซึ่งขณะนี้หน่วยงานภาครัฐ (ป่าไม้) เข้ามาดูแลเข้มงวดในเรื่องนี้แล้ว

พื้นที่สาธารณะในหมู่บ้านมีเพียงเล็กน้อยเป็นพื้นที่ของศาลาประชาคมในหมู่บ้านที่ นายคู่ย จินดาแดง ได้บริจาคให้เป็นสาธารณะประโยชน์ เป็นที่ทำการกลุ่มต่างๆ ใช้สำหรับกิจกรรมในหมู่บ้าน เช่น ประชุมประจำเดือน สถานที่ทำบุญกลางบ้าน หอกระจายข่าวจัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2538 ได้รับการสนับสนุนจาก ส.ส.ในพื้นที่ ตั้งอยู่บริเวณบ้านผู้ใหญ่บ้าน ใช้ประโยชน์สำหรับเรียกประชุมชาวบ้าน เปิดข่าวให้ชาวบ้านฟัง แจ้งเรื่องที่สำคัญ ให้ชาวบ้านทราบ ผู้ใหญ่บ้านจะเป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด

แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน

บ้านโป่งดินคำจะมีลำห้วยคลองโป่งเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติมีน้ำตลอดปี เป็นลำห้วยเล็กๆ ไหลผ่าน หมู่ 9, หมู่ 12, หมู่ 14 น้ำมีปริมาณมากในฤดูฝน ส่วนในฤดูแล้งมีปริมาณน้อย ใช้ประโยชน์ในการเลี้ยงสัตว์ได้แต่ในด้านการเกษตรจะไม่เพียงพอส่วนแหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้นทั้งของสาธารณะและส่วนบุคคล แยกเป็นบ่อบาล 5 บ่อ ใช้ได้ 4 บ่อ สระน้ำ 4 บ่อ

3. ระบบสาธารณูปโภค

เมื่อเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน ถนนมีสภาพเป็นแบบทางเกวียนต่อมาสมัยลัทธิพรามโหท เป็นนายกรัฐมนตรี จึงมีถนนดิน โดยใช้แรงงานคนในหมู่บ้าน จุดดินด้านข้างทางเกวียนขึ้นมารถเป็นถนนดิน เป็นสิ่งที่ชาวบ้านสมัยนั้นภูมิใจ โดยสอบถามจากคนเฒ่าคนแก่ในหมู่บ้าน เมื่อปี 2534 พัฒนามาเป็นถนนลูกรัง ต่อมาเมื่อปี 2544 ทางหน่วยงานราชการได้สนับสนุนงบประมาณสร้างถนนลาดยาง ยาว 1,650 เมตร หลังจากถนนลาดยางเพิ่งเสร็จจากการก่อสร้างทำให้การคมนาคม ในหมู่บ้านสะดวกขึ้นและเป็นสิ่งที่ชาวบ้านโป่งดินคำภูมิใจมากที่สุด สังเกตได้จากการที่รถไถวิ่งอยู่บนถนนในหมู่บ้าน “ผู้เฒ่าผู้แก่, ผู้ใหญ่บ้าน จะตะโกนบอกว่า วิ่งกันเบาๆ เดี่ยวถนนจะพัง หลวงฯ จะไม่มาสร้างให้อีก”

ไฟฟ้า สมัยปู่ ย่า ตา ยาย ใช้ตะเกียงให้แสงสว่าง คนเฒ่า คนแก่ ในหมู่บ้านจะมีความเชื่ออยู่ ว่า ค่ำลงจะไปซื้อปูน ชื้อเข็ม เกลือไม่ได้ เพราะจะไม่มีร้านค้าในหมู่บ้านโป่งดินคำขายให้ ข้าพเจ้าพยายามสอบถามคนเฒ่า คนแก่ เพราะเหตุใดทำไมถึงซื้อไม่ได้ ก็ได้รับคำตอบว่า กลัวเข็มทิ่มมือคนโบราณ เขาถือไฟฟ้า ได้เข้ามาสู่หมู่บ้าน เมื่อ พ.ศ. 2533 มีใช้ครบทุกครัวเรือน ในปัจจุบันเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ ภายในบ้าน เช่น ทีวี ตู้เย็น วิทยุเทป หม้อหุงข้าว พัดลม ได้เข้ามาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตของคนที่มีฐานะในหมู่บ้าน

ประปา สมัยก่อนชาวบ้านใช้น้ำฝน ในการอุปโภค และบริโภค ปัจจุบัน ชาวบ้านก็ยังคงอาศัยน้ำฝนและแหล่งน้ำ ที่มนุษย์สร้างขึ้นในการอุปโภคบริโภค ซึ่งหน้าแล้งชาวบ้านโป่งดินคำจะเดือดร้อนมาก ประปา ในหมู่บ้านยังไม่ได้รับงบประมาณเข้ามาช่วยเหลือ

โทรศัพท์ ในหมู่บ้านมี 1 เครื่อง จะตั้งอยู่ที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน ถ้ามีโทรศัพท์ของชาวบ้าน จะประกาศทางหอกระจายข่าว ให้ทราบและอีก 15 นาที จะให้โทรมาใหม่อีกครั้ง

4. ระบบสังคม และวัฒนธรรม

- เครื่องญาติ โครงสร้างครอบครัวของหมู่บ้านโป่งดินดำ สามารถ แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ
  1. ครอบครัวแบบขยาย
  2. ครอบครัวแบบเดี่ยว

อดีตลักษณะครอบครัวจะเป็นครอบครัวแบบขยายลูกจะอยู่กับพ่อแม่ แต่งงานแล้วมีลูกก็ยังอยู่กับพ่อแม่ ในปัจจุบันจะเป็นครอบครัวเดี่ยวมาก คือมีเพียงพ่อแม่ลูกเท่านั้น แยกครัวเรือนมาตั้งบ้านเรือนเป็นของตน

การอบรมเลี้ยงบุตร ดูแลอาหารการกิน เป็นหน้าที่ของแม่ การตัดสินใจภายในครอบครัวหัวหน้าครอบครัวก็ยังคงมีบทบาทสำคัญ โดยเฉพาะผู้ชาย จะมีอำนาจในการตัดสินใจไม่ว่าจะเป็นเรื่องการประกอบอาชีพ อย่างไรก็ตามการแสดงออกความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ก็ยังให้ความสำคัญแก่ภรรยา และลูกๆ มากขึ้นกว่าในอดีต การเลือกคู่ครองและการแต่งงาน แต่ก่อนถ้าพ่อแม่ไม่เห็นด้วยก็จะไม่ให้แต่ง หรือลูกอาจจะฟัง และถามความคิดเห็นจากพ่อแม่ก่อน ถ้าไม่เห็นด้วยก็จะไม่แต่งซึ่งต่างจากสมัยนี้ ถ้าพ่อแม่ไม่เห็นด้วย หรือไม่ชอบก็จะไม่เชื่อฟัง การเลือกคู่ครองนั้น คนให้วัยรุ่น – สาว ออกไปทำงานนอกหมู่บ้าน มากกว่าแต่ก่อน คู่ครองก็จะเป็นคนนอกหมู่บ้าน ซึ่งต่างกับสมัยก่อนมักจะแต่งงานกับคนในหมู่บ้านเดียวกัน หรือหมู่บ้านใกล้เคียง ชาวบ้านส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันในระบบเครือญาติมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในแต่ละคุ้มในด้านแรงงานเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ สถานที่รวมตัวกันในหมู่บ้าน คือ ศาลากลางบ้านซึ่งเป็นที่ประชุมหรือพูดคุยปัญหา เพื่อแก้ปัญหาเหล่านั้น ร่วมกัน ปัจจุบันความเจริญทางด้านเทคโนโลยีการศึกษา ในหมู่บ้านมีมากขึ้น เช่น มีเครื่องอำนวยความสะดวกภายในบ้านหลายชนิด จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมที่มีอยู่ในหมู่บ้าน โดยจะนำเอาวัฒนธรรมจากในเมือง จากสื่อต่างๆ มาใช้ในหมู่บ้าน เช่นการแต่งกาย ของกลุ่มเด็กวัยรุ่นในหมู่บ้าน การใช้พาหนะ การสนทนาการต่างๆ ที่คิดไป การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นยังไม่รุนแรงเท่าที่ควรเพราะในหมู่บ้านยังมีผู้เฒ่าผู้แก่ปลูกฝังวัฒนธรรมประเพณี

5. ผู้นำและการเมืองการปกครอง

บทบาทของผู้นำบ้านโป่งดินดำ ผู้ใหญ่บ้านเป็นบุคคลที่ชาวบ้านยอมรับนับถือ เกิดข้อพิพาทอะไร ก็จะทำให้ผู้ใหญ่บ้านตัดสินใจก่อนเป็นบุคคลที่ติดต่อกับทางหน่วยงานราชการ จะประชุมที่อำเภอทุกเดือน และกลับมาแจ้งข่าวสารให้ชาวบ้านทราบ บ้านโป่งดินดำมีผู้ใหญ่บ้านมาแล้ว 2 คน

1. นายสัมฤทธิ์ วงพุมมา เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก ดำรงตำแหน่งอยู่ 6 ปี ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว

2. นายสมศักดิ์ น้อยแก้ว ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านตั้งแต่วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2537 ดำรงตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลา 7 ปี จนถึงปัจจุบัน การได้มาซึ่งตำแหน่งของผู้ใหญ่บ้าน โดยการเลือกตั้ง มีคุณสมบัติเป็นคนดี มีความเสียสละ ยอมรับการพัฒนาใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น มีเครือข่ายในหมู่บ้านมาก ทำให้ได้รับการเลือกตั้งเป็นแกนนำ ในการจัดตั้งกลุ่ม รวมทั้งนำการพัฒนาต่างๆ มาในหมู่บ้าน

นายมนตรี อินทร์หอม, นายสำราญ คงเมือง ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อบต. 2 คน นายศุภ จินดาแดง และ นายสันดี บุญประเสริฐ

การปกครองเป็นการปกครองแบบคณะกรรมการหมู่บ้าน มีคณะกรรมการ 15 คน ดังนี้

1. นายสมศักดิ์ น้อยแก้ว
2. นายถนอม เนินขุนทด
3. นายสันดี บุญประเสริฐ
4. นายศุภ จินดาแดง
5. นายคิม ตันมณีกุล
6. นายสุชาติ ศรีโยธา
7. นายทนุ อินทร์หอม
8. นางกำไร การสูงเนิน
9. นายบุญเรือน แชมทอง
10. นายประเสริฐ ศิริชะใบ
11. นายสำราญ คงเมือง
12. นางกานดา สุขประเสริฐ
13. นายมนตรี อินทร์หอม
14. นายไพโรจน์ ขอสินกลาง
15. นายสมร เบิกบาน

ผู้นำธรรมชาติจะเป็นผู้อาวุโส ในหมู่บ้านมีอายุมาก “ผู้เฒ่าผู้แก่” เป็นที่เคารพนับถือ เช่น

- นายเหรียญ กรินสูงเนิน เป็นคนอาวุโสในหมู่บ้าน
- นางทองสุข อินสค เป็นคนอาวุโสในหมู่บ้าน
- นายบุญเรือน น้อยแก้ว เป็นบิดาของผู้ใหญ่บ้านเป็นคนอาวุโสในหมู่บ้าน
- นายประเสริฐ ศิริชะใบ เป็นผู้อาวุโสที่ปรึกษาในงานประเพณีในหมู่บ้าน

อาชีพครั้งแรกของราษฎรที่อพยพมาอยู่ คือ อาชีพด้านการเกษตรพืชไร่ และพืชล้มลุก เช่น ข้าวโพด ฝรั่ง ฝ้าย ดาวเรือง ตั้งแต่เริ่มตั้งหมู่บ้าน ราษฎรมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพ อาชีพที่เลิกทำไปแล้วคือ

1. อาชีพปลูกพืชไร่ละหุ่ง เลิกไปเพราะผลผลิตไม่ได้ราคาตลาดต้องการน้อย ซึ่งบางครั้งต้องไปขายที่จังหวัดชลบุรี ทำให้ค่าขนส่งแพง เลิกเมื่อ พ.ศ. 2534
2. อาชีพปลูกพืชไร่ฝ้าย เลิกไปเพราะยาปราบศัตรูพืชมีราคาแพง และทำให้ร่างกายทรุดโทรม เนื่องจากสารเคมีจากยาปราบศัตรูพืชเลิกเมื่อ พ.ศ. 2535
3. อาชีพปลูกพืชล้มลุก เช่น ดาวเรือง พริกเหลือง ทานตะวัน เลิกไปเพราะผลผลิตต่อไร่ได้น้อยค่าขนส่งสูง ตลาดอยู่ไกล เลิกเมื่อ พ.ศ. 2540

อาชีพใหม่ที่เพิ่มขึ้นในหมู่บ้าน

- อาชีพเลี้ยงโคนม เมื่อ พ.ศ. 2530
- อาชีพเลี้ยงโคเนื้อ เมื่อ พ.ศ. 2530
- อาชีพเลี้ยงโคขุน เมื่อ พ.ศ. 2544
- อาชีพเลี้ยงไก่ เมื่อ พ.ศ. 2540
- อาชีพเลี้ยงปลา เมื่อ พ.ศ. 2540

ปัจจุบันอาชีพของชาวบ้านไปงินค้าสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. อาชีพทางการเกษตร
2. อาชีพทางด้านปศุสัตว์

ตารางที่ 5 แสดงการประกอบอาชีพ

อาชีพ	จำนวน/ครัวเรือน	ร้อยละ
ทำไร่	40	29.85
ค้าขาย	15	11.20
ทำสวน	2	1.49
รับจ้าง	37	27.61
ปศุสัตว์	38	28.36
อุตสาหกรรมครัวเรือน(หัตถกรรม)	2	1.49
รวม	134	100

จากตารางที่ 5 แสดงการประกอบอาชีพ พบว่า ทำไร่ จำนวน 40 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 29.85 รองลงมา ปศุสัตว์ จำนวน 38 ครัวเรือน คิดเป็น 28.36 และน้อยที่สุด ทำสวน จำนวน 2 ครัวเรือน คิดเป็น ร้อยละ 1.49

หมายเหตุ 1 ครัวเรือน ประกอบอาชีพหลายอย่าง
ที่มา: จากการสำรวจ บร. ธันวาคม 2544

ตารางที่ 6 แสดงรายได้ของประชาชนในหมู่บ้านต่อปีในแต่ละครอบครัว

รายได้/บาท	จำนวน/ครัวเรือน	ร้อยละ
1,000 – 5,000	-	-
5,001 – 10,000	2	2.17
10,001 – 20,000	17	18.48
20,001 – 30,000	21	2.83
30,001 – 50,000	32	34.78
50,001 – 100,000	20	21.74
รวม	92	100

จากตารางที่ 6 แสดงรายได้ของประชาชนในหมู่บ้านต่อปี ในแต่ละครอบครัว รายได้ 30,001-50,000 จำนวน 32 ครัวเรือน คิดเป็น 34.78 รองลงมา รายได้ 50,001-100,000 บาท จำนวน 20 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 21.74 น้อยที่สุด รายได้ 5,001-10,000 บาท จำนวน 2 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 2.17

ที่มา : จากการสำรวจ บร. 1 ธันวาคม 2544

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนครัวเรือนเป็นหนี้สินสถาบันภาครัฐ และเอกชน

หนี้สินสถาบันการเงินภาครัฐ/เอกชน	จำนวน / ครัวเรือน	จำนวนเงิน / บาท	ร้อยละ
- ธ.ก.ส., นิคมสร้างตนเองลำตะคอง, สหกรณ์, กข.คจ., กองทุนหมู่บ้าน	37	2,590,000	98.10
- เอกชน (นายทุน, เงินกู้ยืมกระบบ)	5	50,000	1.90
รวม	42	2,640,000	100

จากตารางที่ 7 แสดงจำนวนครัวเรือนเป็นหนี้สินสถาบันภาครัฐและเอกชน พบว่าเป็นหนี้สินสถาบันภาครัฐ, กองทุนต่างๆ ในหมู่บ้าน จำนวน 37 ครัวเรือน เป็นจำนวนเงิน 2,590,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 89.10 เป็นหนี้ในระบบ หรือเอกชน จำนวน 5 ครัวเรือน เป็นจำนวนเงิน 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.90

ที่มา : จากการสำรวจ บร.1 ธันวาคม 2544

หมายเหตุ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ - ธ.ก.ส. 8% ต่อปี
- นิคมสร้างตนเองลำตะคอง 6% ต่อปี
- เอกชน (นายทุน) 5% ต่อเดือน

ในหมู่บ้านรอบ 5 ปี ที่ผ่านมา มีโครงการของรัฐ เข้ามาพัฒนาและช่วยเหลือดังนี้

- ปี พ.ศ. 2542 โครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงปลา หน่วยงานนิคมสร้างตนเองลำตะคอง ผลการดำเนินการ คงเหลือเงินทุน 34,000 บาท ขาดทุน 24,000 บาท เนื่องจากราคาหัวอาหาร ปลาแพง, ปลาไม่มีราคาถูก
- ปี พ.ศ. 2543 โครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงโคนม หน่วยงานนิคมสร้างตนเองลำตะคอง ผลการดำเนินการ ทุนเรือนหุ้น 119,642 บาท กำไร 39,000 บาท
- ปี พ.ศ. 2544 โครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงโคขุน หน่วยงานนิคมสร้างตนเองลำตะคอง ผลการดำเนินการ กำไรเฉลี่ย 6,548 /คน/ระยะเวลา 3-4 เดือน
- ปี พ.ศ. 2544 โครงการกองทุนเศรษฐกิจชุมชน หน่วยงาน อบต. คลองม่วง (เงินสนับสนุน 100,000 บาท)
โครงการเยาวชนเลี้ยงโคเนื้อ (เงินสนับสนุน 10,000 บาท) หน่วยงานพัฒนาชุมชน ผลการดำเนินการ ยังสรุปไม่ได้

โรคระบาดในพืชและสัตว์เลี้ยงหรือคนในหมู่บ้านที่พบมากในรอบ 5 ปี มา นี้ คือ

- โรคพืชมีโรค ราน้ำค้าง ราสนิม
- โรคในคนคือ โรคฉี่หนู (โรคเลปโตสไปโรซิส)

ในแต่ละปี หมู่บ้านไปงคินค้า สามารถเก็บภาษีต่างๆ เช่น ภาษีที่ดิน ภาษีร้านค้า ได้ปีละ 9,372.75 บาท

(ที่มา : บร.1)

วัด และประเพณี

วัดคีรีรัตนาราม ตั้งอยู่บนเนินเขา ทิศเหนือของบ้านโป่งดินคำ มีบริเวณกว้าง ประมาณ 6 ไร่ บทบาทของพระสงฆ์ และความสัมพันธ์กันในหมู่บ้าน อดีตการจัดงานบุญประเพณีต่างๆ ชาวบ้านจะจัดกันภายในวัด ปัจจุบันพระสงฆ์ที่จำวัดอยู่ 3 รูป มีหลวงตาใบ เป็นเจ้าอาวาส บทบาทของพระสงฆ์ลดน้อยลงและไม่สามารถเรียกศรัทธาในชุมชนได้

ปฏิทินประเพณี ในรอบหนึ่งปีหมู่บ้านโป่งดินคำ

เดือน	ทำบุญประเพณี
มกราคม	วันขึ้นปีใหม่
กุมภาพันธ์	วันมาฆบูชา
มีนาคม	-
เมษายน	วันสงกรานต์, ทำบุญกลางบ้าน
พฤษภาคม	วันวิสาขบูชา
มิถุนายน	-
กรกฎาคม	วันเข้าพรรษา, วันอาสาฬหบูชา
สิงหาคม	วันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ(วันแม่)
กันยายน	-
ตุลาคม	วันสารทไทย, วันออกพรรษา
พฤศจิกายน	วันลอยกระทง
ธันวาคม	วันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว(วันพ่อ)

7. โรงเรียนและการศึกษา

บ้านโป่งดินคำ ยังไม่มีโรงเรียนประจำหมู่บ้าน และศูนย์เลี้ยงเด็ก จะใช้ร่วมกับ หมู่ 4 บ้านคลองม่วง เด็กๆ ในหมู่บ้านจะต้องเดินทางไปเรียนที่โรงเรียนวันอาสาพัฒนา 2520 เปิดการเรียนการสอนระดับประถม และมัธยมศึกษา ระดับประถม มีครู 9 คน ระดับมัธยมศึกษา มีครู 7 คน

ตารางที่ 8 แสดงสาขาวิชาเอก สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีของครูโรงเรียนวันอาสา 2520

วิชาเอก	จำนวน/คน	ร้อยละ
การประถมศึกษา	7	43.75
ศิลปะ	1	6.25
นาฏศิลป์	1	3.25
วิทยาศาสตร์ทั่วไป	2	12.50
บริหารการศึกษา	1	6.25
ภาษาไทย	1	6.25
ภาษาอังกฤษ	1	6.25
พลศึกษา	2	12.50
รวม	16	100

จากตารางที่ 8 แสดงสาขาวิชาเอกสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีของครู โรงเรียนวันอาสา 2520 พบว่า วิชาเอกการประถมศึกษา มากที่สุด จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 43.75 นอกจากนี้ วิชาเอกสาขาอื่นๆ จำนวนใกล้เคียงกัน

ตาราง 9 แสดงจำนวนนักเรียนในโรงเรียนวันอาสาพัฒนา 2520 ระดับอนุบาล ชั้นประถม

ระดับการศึกษา	จำนวน/ห้อง	จำนวน/คน	ร้อยละ
ชั้นอนุบาล 1	1	38	13.43
ชั้นอนุบาล 2	1	42	14.84
ชั้น ป.1	1	40	14.13
ชั้น ป.2	1	25	8.83
ชั้น ป.3	1	37	13.08
ชั้น ป.4	1	42	14.84
ชั้น ป.5	1	37	13.08
ชั้น ป.6	1	22	7.77
รวม	8	283	100

จากตารางที่ 9 แสดงจำนวนนักเรียนโรงเรียนวันอาสาพัฒนา 2520 ระดับอนุบาล และชั้นประถม พบว่ามากที่สุด คือชั้นอนุบาล 2 ,ชั้น ป.4 มีจำนวนเท่ากัน คือ 42 คน คิดเป็นร้อยละ 14.84

ชั้นป. 6 จำนวน 22 คน น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 7.77 นอกจากนั้น เป็นชั้นอื่นๆ มีจำนวนใกล้เคียงกัน

หมายเหตุ ที่มา บร.1 ธันวาคม 2544

จากการสำรวจข้อมูลขอความร่วมมือจากคณะอาจารย์โรงเรียนวันอาสาพัฒนา 2520 ทุกชั้น โดยให้นักเรียนที่มีบ้านอยู่ที่บ้านโป่งดินคำยกมือ ในขณะที่ทำการเรียนการสอน จำนวนเด็กนักเรียนบ้านโป่งดินคำที่ขาดการเรียนในวันนั้น

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนนักเรียนในโรงเรียน วันอาสาพัฒนา 2520 ระดับมัธยมศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน/คน	ร้อยละ
ชั้น ม.1	33	33.68
ชั้น ม. 2	31	31.63
ชั้น ม. 3	34	34.69
รวม	98	100

จากตารางที่ 10 แสดงจำนวนนักเรียนโรงเรียนวันอาสาพัฒนา 2520 ระดับมัธยมศึกษา พบว่า สมาชิกในหมู่บ้านโป่งดินคำ ศึกษาระดับมัธยม ชั้น ม. 1, ม. 2 , ม.3 ที่โรงเรียนวันอาสาพัฒนา 2520 จำนวนใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนสมาชิกในหมู่บ้านไปศึกษานอกหมู่บ้าน บร.1 ธันวาคม 2544

ระดับการศึกษา	จำนวน/คน	ร้อยละ
ระดับประถมศึกษา	54	73.97
ระดับมัธยมศึกษา	17	23.29
สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา	2	2.74
รวม	73	100

จากตารางที่ 11 แสดงจำนวนสมาชิกในหมู่บ้านไปศึกษานอกหมู่บ้าน พบว่า ระดับประถมศึกษา มากที่สุด จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 73.97 น้อยที่สุด ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 2.74

หมายเหตุ : ที่มาจาก บร.1 ธันวาคม 2544

สอบถามจากผู้ใหญ่บ้านโป่งดินคำ สมาชิกในหมู่บ้าน ที่ไปศึกษา โรงเรียนปากช่อง, โรงเรียนปากช่อง 2, โรงเรียนพัฒนวิชาการปากช่อง และสถาบันการศึกษาที่จังหวัดนครราชสีมา

ในแง่ความสัมพันธ์โดยทั่วไประหว่างครูกับชาวบ้านนั้นไม่ได้ห่างเหินกัน เพราะต่างฝ่ายต่างก็มีส่วนร่วมในกิจกรรมระหว่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาหมู่บ้าน การจัดตั้งกลุ่ม การจัดงานวันเด็กของโรงเรียนหรือดำเนินกิจกรรมอื่นๆ ที่นอกเหนือที่กล่าวมาในโรงเรียน ชาวบ้านก็จะเข้าไปมีส่วนร่วมอยู่เสมอๆ ถ้ากล่าวโดยภาพรวมแล้วความสัมพันธ์ระหว่างครูกับชาวบ้านก็ถือว่าดีมาก ภาพที่ข้าพเจ้าประทับใจมาก และอยากจะเล่าออกมาเป็นภาพที่ข้าพเจ้าเห็นผู้อำนวยการโรงเรียนจันทรมอเตอร์ไซค์ไปหาบ้านเด็กนักเรียนที่มีปัญหา เรื่องการขโมย บ้าง ขาดเรียนบ้าง ตามหาผู้ปกครองเด็ก รวมทั้งบอกกล่าวให้ผู้ปกครองเลิกดื่มสุรา ให้หันมาสนใจดูแลลูกๆ ทั้งที่แดดร้อนมาก ในวันนั้น และอีกเหตุการณ์หนึ่งที่ประทับใจเช่นกัน ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนจะได้รับเป็นที่ปรึกษาของกลุ่มต่างๆ เสมอในหมู่บ้านโป่งดินคำ การประชุมกลุ่มในตอนค่ำ อาจารย์ก็ไปร่วมประชุมด้วยเสมอๆ รวมทั้งเจ้าหน้าที่เกษตรนิคมสร้างตนเองลำตะคอง ภาษาที่ใช้ในโรงเรียนเนื่องจากวิถีชีวิตของนักเรียนส่วนใหญ่ใช้ภาษาลาว ในการพูดคุยกับสมาชิกในครัวเรือนภาษาที่ใช้อย่างเป็นทางการคือ ภาษากลาง ดังนั้นความชำนาญในการพูด ภาษาไทยภาคกลาง จึงอาจจะไม่ค่อยสมบูรณ์แบบ

8. สุขภาพและอนามัย

ในอดีตที่ผ่านมาชาวบ้านส่วนใหญ่ เวลาเจ็บป่วยเล็กๆ น้อยๆ เช่น ไข้หวัด ไอ ไข้ออกหัด ปวดขา ปวดท้อง จะใช้วิธีรับประทานยาสมุนไพร อย่างอาการไอ ก็จะมียาแก้ไอที่ผสมด้วยยาสมุนไพรพื้นบ้าน มีส่วนผสมสระแหน่ และด้วยพื้นบ้านอีกหลายอย่าง แต่คนที่ผสมยาได้ย้ายไปอยู่ที่นครสวรรค์แล้ว จะเหลืออยู่แต่นางบุญมา วงคง อายุ 63 ปี เชี่ยวชาญด้านหมอนวดแผนโบราณ ชาวบ้านที่ปวดหลัง ปวดขา ก็จะให้ช่วยนวดให้ ถ่ายกครุ 50 บาท บ้านโป่งดินคำไม่มีสถานีนามัย แต่จะไปใช้กับหมู่ 4 บ้านคลองม่วง คือ สถานีนามัยคลองม่วง ตั้งอยู่ห่างจากบ้านโป่งดินคำ ประมาณ 1-2 กิโลเมตร ปัจจุบันการรักษาด้วยวิชาการแพทย์แผนใหม่เข้ามามีบทบาทมากในหมู่บ้าน ชาวบ้านจะไปที่สถานีนามัยคลองม่วง เมื่อมีเวลาเจ็บไข้ได้ป่วย ก็จะใช้บัตร 30 บาท รักษาทุกโรค จะไม่ค่อยเข้าไปในตัวเมือง อำเภอปากช่อง นอกจากอาการหนักจริงๆ เช่น ผ่าตัด สถานีนามัยคลองม่วง ก็จะทำหนังสือส่งตัวไปที่โรงพยาบาลปากช่องนานา ลักษณะอาหารการกินไม่นิยมกินของสุกๆ ดิบๆ แบบสมัยก่อน ปลาชาวบ้านจะไปหาจากลำห้วยคลองโป่ง จะเป็นปลาชิว กุ้งตัวเล็กๆ จะไม่เห็นปลาตัวใหญ่ๆ เลย นิยมรับประทานน้ำพริกปลาร้า + ผัก กันแทบทุกครัวเรือน

สำหรับน้ำดื่ม ชาวบ้านโป่งดินดำจะใช้น้ำฝนบริโภคโดยจะกักเก็บไว้ในโอ่ง จะมี โอ่งใหญ่ ๆ ทุกครัวเรือน บางครัวเรือนที่มีปัญหาเรื่องน้ำดื่มก็ต้องขอเพื่อนบ้านเนื่องจากน้ำในโอ่งที่เก็บไว้หมดก่อนไม่มีประปาหมู่บ้าน บ้านที่มีฐานะดีก็เจาะบ่อบาดาลใช้ภายในบ้าน

การวางแผนครอบครัว ปัจจุบันมีการคุมกำเนิดกันมากขึ้น โดยเห็นว่าการมีลูก 2-3 คน ก็เพียงพอแล้ว ซึ่งต่างจากสมัยก่อน ครอบครัวชนบทจะต้องอาศัยแรงงานของคนในครอบครัว จึงนิยมมีลูกหลายคน อีกสาเหตุคือ คนสมัยก่อน ไม่รู้จักวิธีคุมกำเนิด

การใช้ส้วม เนื่องจากได้รับการส่งเสริมจากกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ให้สร้างส้วมทุกครัวเรือน อดีตจะใช้วิธีการขุดตามป่า ตามหัวไร่ ท้ายไร่

9. ความเข้มแข็งของชุมชน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลความเข้มแข็งของชุมชนแบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดของชุมชน (จากส่วนกลาง) ของหมู่บ้านโป่งดินดำ โดยทำการสอบถาม การสัมภาษณ์สมาชิกในหมู่บ้านจำนวน 41 ครัวเรือน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 12 1. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี

เกณฑ์ชี้วัด	จำนวน	ร้อยละ
มาก	26	63.41
ปานกลาง	14	34.15
น้อย	1	2.44
รวม	41	100

จากตารางที่ 12 แสดงสมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความสามัคคีระดับมาก จำนวน 26 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 63.41 ระดับน้อย จำนวน 1 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 2.44 ที่เหลืออยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 34.15

ข้อสังเกต กรณีความสามัคคีในชุมชน ผู้ศึกษาได้ยกตัวอย่างก่อนที่จะให้สมาชิกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 41 ครัวเรือน ได้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความสามัคคีในชุมชน เช่น ความร่วมมือในการพัฒนาสถานที่สาธารณประโยชน์, การช่วยเหลือเกื้อกูล เมื่อสมาชิกในชุมชนประสบภัย, การประชุมอย่างพร้อมเพรียงกัน

ตารางที่ 13 2. สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์

เกณฑ์ชีวิต	จำนวน	ร้อยละ
มาก	23	56.1
ปานกลาง	17	41.46
น้อย	1	2.44
รวม	41	100

จากตารางที่ 13 แสดงสมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความซื่อสัตย์ระดับมากจำนวน 23 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 56.1 ระดับรองลงมา จำนวน 17 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 41.46 ระดับน้อย จำนวน 1 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 2.44

ข้อสังเกต กรณีความซื่อสัตย์ในชุมชน สมาชิกกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านไปทำกิจกรรมตรงตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้หรือไม่ บางรายที่ขอกู้ไปดำเนินการแล้วได้จำหน่ายหรือสิ้นสุดโครงการ ก่อนกำหนดระยะเวลาที่จะชำระคืน ได้นำเงินมาคืนกองทุนหมู่บ้าน

ตารางที่ 14 3. ชุมชนยกย่องคนทำความดี

เกณฑ์ชีวิต	จำนวน	ร้อยละ
มาก	29	70.73
ปานกลาง	11	26.83
น้อย	1	2.44
รวม	41	100

จากตารางที่ 14 แสดงชุมชนยกย่องคนทำความดี พบว่า ชุมชนยกย่องคนทำความดีระดับมาก จำนวน 27 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 65.85 ระดับรองลงมา จำนวน 12 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 29.27 ระดับน้อย จำนวน 2 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 4.88

ข้อสังเกต กรณีชุมชนยกย่องคนทำความดี เช่น ชุมชนนี้จะยกย่องผู้นำที่มีความเสียสละ, เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เข้ามาแนะนำให้ความรู้ด้านวิชาการ, สมาชิกกองทุนที่มีความขยัน, ไม่เล่นการพนัน, ไม่ติดยาเสพติด เป็นต้น

ตารางที่ 15 4. สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

เกณฑ์ชี้วัด	จำนวน	ร้อยละ
มาก	27	65.85
ปานกลาง	12	29.27
น้อย	2	4.88
รวม	41	100

จากตารางที่ 15 แสดงสมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พบว่าสมาชิกในหมู่บ้านมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 65.85 รองลงมาในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 29.27 ระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 4.88

5. สมาชิกในชุมชนมีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

ในการสัมภาษณ์สมาชิกหมู่บ้าน ไปงคินคำ สมาชิกมีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง หรืออาจมากกว่าถ้ามีโอกาส เช่น การอบรมความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคนมซึ่งผู้ที่ประกอบอาชีพนี้จะต้องผ่านการฝึกอบรมจากศูนย์ฝึกอบรมที่องค์กรส่งเสริมการเลี้ยงโคนมแห่งประเทศไทย (อศค.)

6. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้

จากการสัมภาษณ์สมาชิกในหมู่บ้าน มีอาชีพ สามารถเลี้ยงครัวเรือน(ปี 2544) 86 ครัวเรือน ใน(ปี 2545)เพิ่มขึ้น 92 ครัวเรือน

7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองกัน

จากการสอบถาม พบว่า ครอบครัวในหมู่บ้าน มีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารับใคร่ปรองดองกัน (ปี 2544) 86 ครอบครัว (ปี 2545) เพิ่มขึ้น 92 ครอบครัว เพราะมีการขยายครอบครัว

8. ในชุมชนมีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชน

ปีก่อนมีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร จำนวน 5 กลุ่ม

1. กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม
2. กลุ่มสตรีแม่บ้าน
3. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

4. กองทุนเงินล้านหมู่บ้าน ไป่คินคำ
  5. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
- ปีนี้ ปี 2545 มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรเพิ่มขึ้น 2 กลุ่มรวมจำนวน 7 กลุ่ม
1. กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม
  2. กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุน
  3. กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์ตำบลคลองม่วง
  4. กลุ่มสตรีแม่บ้าน
  5. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
  6. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
  7. กองทุนเงินล้านหมู่บ้าน ไป่คินคำ

ตารางที่ 16 9. ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็นประจำ โดยการประชุม
หารือ หรือเสวนา

เกณฑ์ชี้วัด	จำนวน	ร้อยละ
มาก	27	65.85
ปานกลาง	13	31.71
น้อย	1	2.44
รวม	41	100

จากตารางที่ 16 แสดงสมาชิกในหมู่บ้าน ไป่คินคำในเรื่องการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชน พบว่ามีการรับฟัง ความคิดเห็นเป็นประจำโดยมีการประชุมอย่างพร้อมเพรียงปรึกษาหารือกันในเรื่องต่างๆ ในระดับมาก จำนวน 27 คราวเรือน คิดเป็นร้อยละ 65.85 ระดับปานกลาง จำนวน 13 คราวเรือน คิดเป็นร้อยละ 31.71 ระดับน้อย จำนวน 1 คราวเรือน คิดเป็นร้อยละ 2.44

10. ในชุมชนมีการช่วยเหลือ เด็ก สตรี คนชรา คนพิการและผู้ด้อยโอกาส

จากปี 2544 จำนวน 5 คน ปี 2545 จำนวน 6 คน

ตารางที่ 17 11. ในชุมชนมีผู้นำที่มีความยุติธรรม คุณธรรม

เกณฑ์ชี้วัด	จำนวน	ร้อยละ
มาก	41	100
ปานกลาง	-	-
น้อย	-	-
รวม	41	100

จากตารางที่ 17 แสดงในชุมชนมีผู้นำที่มีความยุติธรรม คุณธรรม พบว่า สมาชิกกลุ่มตัวอย่างทุกคนให้การยอมรับ ศรัทธา เชื่อถือ ในความยุติธรรม มีคุณธรรมของผู้นำชุมชน

ตารางที่ 18 12. ในชุมชนสามารถช่วยกันแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนการที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน

เกณฑ์ชี้วัด	จำนวน	ร้อยละ
มาก	41	100
ปานกลาง	-	-
น้อย	-	-
รวม	41	100

จากตารางที่ 18 แสดงในชุมชนสามารถช่วยกันแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนการที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน พบว่า สมาชิกกลุ่มตัวอย่างทุกคนสามารถช่วยแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนการที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน

จากข้อมูลเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชนข้างต้น สามารถกล่าวสรุปได้ว่าหมู่บ้าน โป่งดินดำ มีความเข้มแข็งในระดับมาก ทั้งในเรื่องความสามัคคี ความซื่อสัตย์ของสมาชิกในหมู่บ้าน การช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน การร่วมกันจัดตั้งกลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชน มีผู้นำที่มีคุณธรรมและร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชน มีความพร้อมในเรื่องทรัพยากรมนุษย์ที่จะเอื้อต่อการพัฒนาในด้านต่างๆ แต่ยังคงอาศัยปัจจัย อื่นๆ อีกหลายๆ ด้านที่จะพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน เช่น ด้านวิชาการ

จากเจ้าหน้าที่ภาครัฐอย่างถูกต้องและตรงไปตรงมาที่จะสามารถนำไปปฏิบัติในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้า หน่วยระบบ A

1. นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จากการสอบถามสัมภาษณ์ ประชากรในหมู่บ้าน ไปงคินคำในเรื่องเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นนโยบายของรัฐบาลปัจจุบัน สามารถที่จะออกเป็น 2 ประเด็นคือ

1.1 ประเด็นความเข้าใจในเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประชากรในหมู่บ้านมีความเข้าใจในที่ถูกต้องที่ว่าเงินกองทุนหมู่บ้านเป็นเงินทุนที่รัฐบาลนายกทักษิณ ชินวัตรให้เป็นเงินทุนหมุนเวียนเพื่อให้สมาชิกของกองทุนกู้และนำไปประกอบอาชีพโดยมีอัตราดอกเบี้ยต่ำและเมื่อครบกำหนดชำระหนี้จะต้องนำเงินมาชำระคืน

1.2 ประเด็นเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อกองทุนพบว่า กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อดีเงินกองทุนหมู่บ้านสามารถที่จะช่วยเหลือคนในหมู่บ้านที่ต้องการเงินทุนเพื่อไปประกอบอาชีพเป็นการสร้างงานเพิ่มรายได้ให้แก่ครัวเรือน และมีดอกเบี้ยเงินกู้ต่ำ ข้อเสียถ้าการบริหารจัดการไม่ดีหรือชาวบ้านนำเงินที่นำไปใช้จ่ายในสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ และไม่ก่อให้เกิดรายได้ จะเป็นการเพิ่มภาระหนี้สินให้กับชาวบ้าน

2. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

คณะอนุกรรมการระดับอำเภอได้เข้าสังเกตการณ์ในการจัดเวทีประชาคมเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนจะทำความเข้าใจให้ผู้เข้าร่วมประชุมเข้าใจในแนวทางการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นไปด้วยความโปร่งใส ยุติธรรม ผู้เข้าร่วมประชาคมจะเลือกผู้ที่มีความรู้ความสามารถมีประสบการณ์และเป็นที่ยอมรับของคนในหมู่บ้านเป็นคณะกรรมการกองทุนนโยบายผู้เข้าร่วมประชุมจะเป็นผู้ที่กำหนดวิธีเลือกสรรคณะกรรมการหมู่บ้านเอง

หมู่บ้านไปงคินคำได้ดำเนินการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2544 โดยมีเจ้าหน้าที่จากทางราชการเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการ จำนวน 2 คน คือ

- นายปวิศ บุคสาเดช ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลคลองม่วง
- นายณัฐฤทธิ์ ศรีวงษ์รัตน์ เจ้าหน้าที่บริหาร 6 สำนักงานเกษตรปากช่อง

วิธีการเลือกสรรคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านโดยการจัดเวทีประชาคมเลือกแบบประชาธิปไตยโดยการเสนอชื่อผู้รับรองลงคะแนนด้วยการยกมือนับคะแนน

โครมีคะแนนเสียงมากก็จะได้รับการเลือกตั้งให้เป็นคณะกรรมการกองทุน โดยผู้ที่ได้รับการคัดเลือกจะเป็นประชากรในหมู่บ้านโป่งดินคำ ขณะนี้หมู่บ้านโป่งดินคำได้ดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการชุดใหม่ โดยกรรมการชุดเก่าทำการจับสลากออกกึ่งหนึ่ง แล้วทำการเลือกตั้งกรรมการชุดใหม่เป็นที่เรียบร้อยแล้วเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2545 โดยผู้ศึกษาได้เข้าร่วมสังเกตการณ์ พร้อมทั้งเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการหน่วยงานนิคมสร้างตนเองลำตะคอง คือ นายชูศักดิ์ โล่ห์สันเทียะ เจ้าหน้าที่การเกษตร 5 การเลือกตั้งคณะกรรมการชุดใหม่เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

รายชื่อคณะกรรมการชุดเก่า กองทุนหมู่บ้านโป่งดินคำ ผู้ทรงคุณวุฒิ , ที่ปรึกษา

ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	อาชีพ	ประสบการณ์ / ความสามารถพิเศษ
1. นายสมศักดิ์ น้อยแก้ว	ประธาน	ปลูสดัว	ผู้ใหญ่บ้าน 2 สมัย, ประธานกองทุน กข.คจ
2. นายมนตรี อินทร์หอม	รองประธาน	ปลูสดัว	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ,กรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
3. นายบุญเรือน จินดาแดง	กรรมการ	ปลูสดัว	กรรมการกองทุน กข.คจ.
4. นายต๋วย จินดาแดง	กรรมการ	ปลูสดัว	สมาชิกอบต. ,เหรียญก กข.คจ.
5. นางกานดา สุขประเสริฐ	กรรมการ	ปลูสดัว	กรรมการกองทุน กข.คจ.
6. นางดัม ดันมณีกุล	กรรมการ	ทำไร่	กรรมการกองทุน
7. นายสุตใจ คำมียศ	กรรมการ	ทำไร่	อดีตผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
8. นายประเสริฐ ศรีชะใบ	กรรมการ	รับจ้าง	กรรมการหมู่บ้าน
9. นายวิทยา ชูศิริ	กรรมการ	ทำไร่	กรรมการเยาวชนระดับหมู่บ้าน
10. นางกำไร การสูงเนิน	กรรมการ	ทำไร่	เหรียญก อสม
11. นางสุชิน พรหมพิลา	กรรมการ	ทำไร่	อ.ส.ม.
12. นายทนุ อินทร์หอม	กรรมการ	ปลูสดัว	กรรมการกลุ่มออมทรัพย์ผู้เลี้ยงโคนม
13. นายสุชาติ ศรีโยธา	กรรมการ	ปลูสดัว	ประธานเยาวชนระดับหมู่บ้าน
14. นายถนอม เนินขุนทด	กรรมการ	ค้าขาย	กรรมการหมู่บ้าน
15. นางรำพึง สภานูชาติ	ผู้ทรงคุณวุฒิ	ทำไร่	ประธาน อสม. , สตรีแม่บ้าน
16. นายมนัส ทองเป่า	ผู้ทรงคุณวุฒิ	ทำไร่	ประธานประชาคมหมู่บ้าน

17. นายทวี อินทร์หอม	ผู้ทรงคุณวุฒิ	ปศุสัตว์ รับราชการ	กรรมการหมู่บ้าน
18. นางสาวชล รมยาคม	ที่ปรึกษา	รับราชการ	นักวิชาการสาธารณสุข
19. นายชนะ รอดคล้าย	ที่ปรึกษา	รับราชการ	มีความรู้เกี่ยวกับระเบียบกองทุน
20. นายอริวัฒน์ ชีระเศรษฐ	ที่ปรึกษา	รับราชการ	อาจารย์ 1
21. นายเจริญ งามพลกรัง	ที่ปรึกษา	รับราชการ	อาจารย์ 2
22. นางสาวมาศ ชีระเศรษฐ	ที่ปรึกษา	รับราชการ	อาจารย์ 1

หมู่บ้านโป่งดินคำมีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 14 คน เป็นชาย 10 คน หญิง 4 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ที่ปรึกษา 5 คน คณะกรรมการกองทุนส่วนใหญ่เป็นผู้นำชุมชนนำกลุ่มองค์กรต่างๆ ในหมู่บ้าน และมีประสบการณ์ในการทำงานกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ(กลุ่มที่ประสบความสำเร็จหมายถึง กลุ่มที่มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง มีผลกำไรที่สามารถที่จะจัดสรรแบ่งผลกำไรให้แก่ สมาชิก) ประสบการณ์เหล่านั้น จะช่วยให้การบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้านให้ประสบผลสำเร็จได้ ถึงแม้ว่าหมู่บ้านโป่งดินคำ ไม่ได้นำเอา แนวคิดบทบาทหญิง-ชาย (Gender) เข้าไปใช้ร่วมด้วย แนวคิดบทบาทหญิง-ชาย คือคุณสมบัติที่ดีของหญิงในเรื่องของความซื่อสัตย์ ไม่คดโกง ละเอียดอ่อน รับผิดชอบสูง มีความเห็นอกเห็นใจ ผู้ด้อยโอกาส และผู้ยากไร้ จะช่วยทำให้กองทุนบรรลุเป้าหมายได้ จึงกำหนดให้ผู้หญิงกึ่งหนึ่งเข้าไปเป็นกรรมการกองทุนฯ (สัมพันธ์ เตชะอริก, (15 มกราคม 2545) มติชนรายวัน (6))

รายชื่อคณะกรรมการ ชุดใหม่

- 1) นายสมศักดิ์ น้อยแก้ว   ประธานกรรมการ
- 2) นายมนตรี อินทร์หอม   รองประธานกรรมการ
- 3) นายคู่ย์ จินดาแดง   เหนรัญญิก
- 4) นางกานดา สุขประเสริฐ   กรรมการ

5) นางกำไร การสูงเนิน	กรรมการ
6) นายถนอม เนินขุนทด	กรรมการ
7) นายวิทยา ชูศิริ	กรรมการ
8) นายสุุดใจ คำมียศ	กรรมการ
9) นายสันต์ สุขประเสริฐ	กรรมการ
10) นายท努 อินทร์หอม	กรรมการ
11) นายบุญเรือง แชนทอง	กรรมการ
12) นายสุชาติ ศรีโยธา	กรรมการ
13) นางคิม ดันมณีกุล	กรรมการ
14) นางนภาพร น้อยแก้ว	เลขานุการ

วิธีการเลือกสรรกรรมการกองทุนชุดใหม่ โดยการจับสลากออกกึ่งหนึ่ง คือ 7 คน และทำการเสนอชื่อ ยกมือนับคะแนน ส่วนใหญ่กรรมการชุดเก่าก็จะได้รับการคัดเลือกเข้ามาบริหารกองทุนอีกครั้งหนึ่งการจัดสรรตำแหน่ง จะแบ่งหน้าที่โดยจัดแบ่งเป็น 4 ฝ่าย ดังนี้

- คณะกรรมการฝ่ายอำนวยการ
- คณะกรรมการ ฝ่ายกิจการเงินกู้
- คณะกรรมการฝ่ายติดตามตรวจสอบ
- คณะกรรมการฝ่ายส่งเสริม

3. เงินกองทุน 1 ล้านบาท

หมู่บ้านโป่งดินคำเป็นหมู่บ้านที่มีความพร้อมได้รับการจัดสรรเงินกองทุน 1 ล้านบาท จากรัฐบาลโดยได้รับเงินโอนจากธนาคารออมสิน สาขาปากช่อง ชื่อบัญชี กองทุนหมู่บ้านโป่งดินเลขที่ 06-4303-20-081980-1 เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2544 ให้สมาชิกกู้ยืมเงินเป็นจำนวน 715,000 บาท สมาชิกจำนวน 3 ราย นำเงินมาชำระพร้อมดอกเบี้ย 56,850 บาท เงินคงเหลือในบัญชี 344,096.37 บาท กำลังดำเนินกิจกรรมให้สมาชิกกู้ยืมในรอบที่ 3

3. เงินทุนสะสมของกองทุนหมู่บ้าน

เงินทุนสะสมของกองทุนหมู่บ้าน ในที่นี้คือเงินที่สมาชิกทำการสะสมไว้ครั้งแรกจำนวน 12 หุ้น หุ้นละ 10 บาท จะทำการเก็บครั้งเดียวจากการสอบถามจากสมาชิกพบว่า ในหมู่บ้านจะมีการออมเงินของกลุ่มอื่นๆ ด้วยซึ่งทำการออมทุกเดือน เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต , กลุ่มออมทรัพย์ผู้เลี้ยงโคนม เงินทุนสะสมของหมู่บ้านโป่งดินคำจะนำเงินไปเปิดบัญชีไว้เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2544 ที่ธนาคารออมสินสาขาปากช่องเลขที่บัญชี 06-4303-20-081979-4 จำนวน 11,310 บาท (ค่า

หุ้นรวมค่าธรรมเนียมน) ถอน 6,000 บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายปัจจุบันเหลือเงินกองทุนสะสมอยู่ 5,310 บาท

ผลการประเมินกระบวนการ หน่วยระบบ A

1. การจัดทำระเบียบข้อบังคับกองทุน : หมู่บ้าน โป่งดินคำ

ทำการคัดเลือกคณะกรรมการเป็นที่เรียบร้อย และ คณะกรรมการจะปรึกษาหารือประชุมร่วมกันจัดทำระเบียบ ข้อบังคับ โดยยึด ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ทำการชี้แจงให้สมาชิกทราบสมาชิกมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นกับระเบียบดังกล่าว และขอความเห็นชอบกับสมาชิก เมื่อสมาชิกเห็นชอบก็ให้ใช้ระเบียบนี้เป็นระเบียบข้อบังคับของหมู่บ้านกองทุนหมู่บ้าน โป่งดินคำต่อไป (รายละเอียดจากภาคผนวก)¹

2. การจัดทำเอกสารเพื่อขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้าน

การจัดทำเอกสารเพื่อขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการจะเตรียมเอกสารต่างๆ ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับหมู่บ้าน ข้อมูลเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุน ข้อมูลเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน และแนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

เอกสารที่คณะกรรมการกองทุนจะต้องเตรียมและแนบไปขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่

- 1) แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) แบบฟอร์มคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
- 3) บันทึกการประชุม เช่น บันทึกการประชุมการเลือกตั้งคณะกรรมการ
- 4) ทะเบียนรายชื่อสมาชิกกองทุน
- 5) ระเบียบข้อบังคับของกองทุน
- 6) ทะเบียนผู้ถือหุ้นกองทุน
- 7) ทะเบียนเงินฝากสะสมกองทุนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและกลุ่มอาชีพ (ผู้เลี้ยง ไก่ นม)
- 8) ระเบียบข้อบังคับของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และกลุ่มอาชีพ (ผู้เลี้ยง ไก่ นม)
- 9) ตำเนบบัญชีธนาคารกองทุนต่างๆ

¹ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวก ก

10) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน, สำเนาทะเบียนบ้านของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
บ้านโป่งดินคำทุกคน

3. ระบบการจัดการบัญชี

จากการศึกษาเอกสาร และสังเกตการทำบัญชี ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
โป่งดินคำ สรุปได้ดังนี้

ในการทำบัญชี กองทุนจะจัดทำโดยยึดเกณฑ์บัญชีเงินสดเป็นหลักจะไม่มีคำว่า
เดบิต หรือเครดิต แต่จะเน้นการทำบัญชีตามความเป็นจริงในการดำเนินกิจกรรมแต่ก็เป็น
ไปตามหลักบัญชีคู่

เอกสารการทำบัญชี ของกองทุนหมู่บ้านโป่งดินคำ มีดังนี้

- 1) สมุดบัญชีที่ใช้บันทึกรายละเอียดการรับ - การจ่ายเงินกองทุน ซึ่งประกอบด้วย สมุดบัญชีรายรับ (หุ้น) สมุดบัญชี รายจ่าย (หุ้น) , สมุดบัญชีรายรับราย
จ่ายกองทุนหมู่บ้าน
- 2) ทะเบียนคุม ประกอบด้วย ทะเบียนคุมคำซื้อหุ้น ทะเบียนคุมลูกหนี้รายตัว
ทะเบียนคุมสินค้าทรัพย์สินและหนี้สินของกองทุน
- 3) เอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการรับ - จ่ายเงินกองทุน เช่น ใบถอนเงินของ
ธนาคารออมสินสาขาปากช่อง , ใบรับเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ,
หนังสือส่งคืนเงินกู้
- 4) งบกำไร - ขาดทุน , งบดุลในรอบปีบัญชีทุกๆ สามเดือนจะคิดประกาศรายรับ
และ ค่าใช้จ่าย ให้สมาชิกทราบ (เอกสารหลักฐานต่างๆ ทางบัญชีดูจากภาค
ผนวก)²

ในส่วนของการบันทึกบัญชีของเงินกองทุนหมู่บ้านโป่งดินคำมีการลงบัญชีเป็น
ปัจจุบันสามารถตรวจสอบได้มีหลักฐานการรับ - จ่าย เงินทุกครั้ง หน้าที่การทำบัญชี จะ
เป็นหน้าที่ของประธานกองทุน , เลขานุการ , เภรัญญิก เป็นส่วนใหญ่ เนื่องจาก ได้เข้าอบรม
กรรมการทำบัญชี ครัวบัญชีเกษตรกรอาสา จัดอบรมโดย สำนักงานตรวจสอบบัญชีสหกรณ์
จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้ศึกษาได้มีโอกาสเข้ารับการอบรมด้วยในรอบที่ 1 สังเกตได้ว่า
การบันทึกบัญชี , ความเข้าใจในเรื่องบัญชี จะมีความเข้าใจพอสมควร

²ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวก ข

คณะกรรมการการเงินประกอบด้วย

- 1) นายสมศักดิ์ น้อยแก้ว ประธานกรรมการ
- 2) นายมนตรี อินทร์หอม รองประธานกรรมการ
- 3) นายศุภย์ จินดาแดง ทรัพย์ญิก

4. กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน

ผู้ที่มีความประสงค์ที่ต้องการเป็นสมาชิกของกองทุนหมู่บ้านต้องปฏิบัติดังนี้

4.1 ยื่นคำขอและหลักฐาน สมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุน
หลักฐานการสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุน

- 1) สำเนาทะเบียนบ้าน
- 2) สำเนาบัตรประชาชน

4.2 ผู้ที่มีคุณสมบัติตามข้อ 6 สามารถยื่นความจำนง หรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกของ
กองทุนได้ปีละ 1 ครั้ง โดยสามารถสมัครเป็นสมาชิกได้ทั้งในลักษณะปัจเจก
บุคคลและกลุ่มหรือองค์กรชุมชนแล้วแต่ความสมัครใจ

4.3 คณะกรรมการกองทุนจะเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับเข้าเป็นสมาชิกหรือไม่ เมื่อ
บุคคลใดกรรมการพิจารณาแล้วมีคุณสมบัติตรงตามระเบียบข้อบังคับของกอง
ทุนหมู่บ้านจะแจ้งให้ทราบภายใน 7 วัน และสมาชิกจะต้องนำเงินมาชำระค่า
ธรรมเนียมแรกเข้าและค่าหุ้น 12 หุ้น แต่ต้องไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้น
ทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน

สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ไปงดินคามีจำนวน 67 คน แบ่ง สมาชิกประเภทบุคคล คือ
หัวหน้าครัวเรือน 49 คน สมาชิกสมทบ 18 คน และสมาชิก ประเภท องค์กร/กลุ่มในชุมชน 2 กลุ่ม
คือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต , กลุ่มออมทรัพย์ ผู้เลี้ยง โคนม

การฟื้นฟูสภาพ ของการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านให้ไปตามระเบียบข้อบังคับกอง
ทุนหมู่บ้านไปงดินคามี

5. กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุน

สมาชิกกองทุนสามารถยื่นกู้เงินต่อคณะกรรมการกองทุนได้แต่ต้องมีโครงการที่จะนำ
ไปดำเนินกิจกรรมดังนี้ คือ การพัฒนาอาชีพ การสร้างงาน / เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินและเหตุจำเป็นเร่งด่วน สมาชิก 1 ราย สามารถกู้ได้ไม่เกิน 20,000 บาท ยกเว้นกรณีที่มีความจำเป็นมากกว่า 20,000 บาท คณะกรรมการต้องเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิก พิจารณา วินิจฉัย แต่ทั้งนี้การอนุมัติต้องไม่เกิน 50,000 บาท ผู้กู้ต้องมีบุคคลค้ำประกันไม่ต่ำกว่า 2 คน การชำระเงินกู้

ต้องชำระเงินกู้พร้อมทั้งดอกเบี้ยภายใน 1 ปี โดยมีอัตราดอกเบี้ย ร้อยละ 10 บาท ต่อปี ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาต้องเสียเบี้ยปรับ อัตราร้อยละ 0.010 เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุมัติให้ผ่อนผันการชำระหนี้จากคณะกรรมการกองทุน ทุกขั้นตอนเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน

6. การส่งเสริมให้เงินกู้

ในกรณีหมู่บ้านโป่งดินดำ จะมีคณะกรรมการฝ่ายส่งเสริมที่มีความชำนาญในด้านการปศุสัตว์ และด้านการเกษตรจะคอยแนะนำผู้ที่กู้ส่วนใหญ่จะนำเงินไปประกอบอาชีพที่ตนมีความชำนาญหรือมีประสบการณ์อยู่แล้วซึ่งบางส่วนได้เข้ารับการอบรม เช่น การเลี้ยงโคนม ผู้กู้ต้องผ่านการฝึกอบรมการเลี้ยงโคนมจากองค์การส่งเสริมโคนมแห่งประเทศไทย (อศท.) หรือการเลี้ยงโคขุน จะมีเจ้าหน้าที่ภาครัฐหน่วยงานนิคมสร้างตนเองลำตะคองเข้ามาแนะนำช่วยเหลือ

7. การตรวจสอบการใช้เงินทุน

กองทุนหมู่บ้านโป่งดินดำจะมีคณะกรรมการฝ่ายตรวจสอบและติดตามเงินกู้ หลังจากที่ได้รับเงินกู้แล้วคณะกรรมการจะออกติดตามโดยการถ่ายรูปแล้วกรอกแบบฟอร์มผลการดำเนินโครงการ(คณะกรรมการจัดทำขึ้นเอง) ว่านำไปประกอบอาชีพจริงสามารถตรวจสอบได้ ผู้ศึกษาได้ร่วมกับคณะกรรมการฝ่ายตรวจสอบ ออกติดตามผลพบว่า สมาชิกผู้กู้พบว่าผู้กุนำเงินไปประกอบอาชีพจริงสามารถตรวจสอบได้ แต่บางกรณีเช่นนำไปประกอบอาชีพเลี้ยงหมู จะเลี้ยง 3 เดือนแล้วจำหน่าย จะยังไม่นำเงินมาชำระคืนกองทุน จะดำเนินกิจกรรมต่อไปโดยการซื้อพันธุ์ลูกหมูมาเลี้ยงอีก ในระยะรอบ 1 ปี สามารถที่จะเลี้ยงได้ประมาณ 3 - 4 รุ่น

8. การจัดสรรผลประโยชน์

กองทุนหมู่บ้านโป่งดินดำ จะมีรายได้จากดอกเบี้ยเงินกู้ ปัจจุบันกองทุนมีรายได้จากดอกเบี้ยเงินกู้เป็นจำนวนเงิน 2,850 บาท จากการรับชำระคืนเงินกู้ของสมาชิกจำนวน 3 ราย และดอกเบี้ยธนาคารออมสินสาขาปากช่องเป็นจำนวน 2246.37 บาท การจัดสรรผลประโยชน์จะทำการจัดสรรตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน โป่งดินดำ ดังนี้ คือ

- 1) เป็นเงินปันผลค่าหุ้นในอัตราร้อยละ 5
- 2) เป็นเงินค่าตอบแทนแก่คณะกรรมการกองทุน ในอัตราร้อยละ 10
- 3) เป็นทุนการศึกษาและการพัฒนาอาชีพของประชากรในหมู่บ้าน ในอัตราร้อยละ 10
- 4) เป็นทุนเพื่อสมทบกองทุน ในอัตราร้อยละ 45
- 5) เป็นทุนเพื่อสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน ในอัตราร้อยละ 5

- 6) เป็นทุนขยายงาน ในอัตราร้อยละ 10
- 7) เป็นเงินปันผลคืนให้ผู้กู้ ในอัตราร้อยละ 15

9. การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุน

มีการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานให้สมาชิกทราบโดยการตีพิมพ์ประกาศรายรับ – รายจ่าย ณ ที่ทำการกองทุนหมู่บ้าน ทุกๆ 3 เดือน

ผลการประเมินผลผลิตหน่วยระบบ A

1. จำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

กองทุนหมู่บ้านโป่งดินคำมีสมาชิกจำนวน 67 คน 2 กลุ่ม ซึ่งมีคุณสมบัติตรงตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านและผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ตารางที่ 19 2. จำนวนผู้ที่ได้เงินกู้

กิจกรรม	จำนวน/ คน	ร้อยละ
ปลูกพืช	6	13.64
เลี้ยงสัตว์	30	68.18
ค้าขาย	8	18.18
รวม	44	100

ที่มา : จากรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน สิงหาคม 2545

จากตารางที่ 19 จะเห็นได้ว่า ผู้กู้เงินไปประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 68.18 นำไปประกอบอาชีพค้าขายคิดเป็นร้อยละ 18.18 และนำไปประกอบอาชีพปลูกพืชเพียง 13.64 เนื่องจากประชากรในหมู่บ้านมีความคิดว่าปลูกพืชต้องรอฝนปีไหนฝนแล้งจะมีหนี้สินมาก รวมทั้งหนี้สินทุนนอกระบบ ส่วนใหญ่ผู้ไปประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ซึ่งเป็นอาชีพหลักของประชากรในหมู่บ้านอยู่แล้ว

3. จำนวนเงินกู้ที่ให้กู้

ตารางที่ 20 แสดงจำนวนเงินกู้ตามประเภทกิจกรรม

กิจกรรม	จำนวน/ คน	ร้อยละ
ปลูกพืช	8,000	11.19
เลี้ยงสัตว์	523,000	73.15
ค้าขาย	112,000	15.66
รวม	715,000	100

จากตารางที่ 20 แสดงจำนวนเงินกู้ตามประเภทกิจกรรม พบว่าจำนวนเงินกู้ที่มีปริมาณมากที่สุด คือจำนวนเงินกู้ 523,000 บาท ที่ผู้กู้นำไปประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ เช่น โคนม , โคขุน ,โคเนื้อ คิดเป็นร้อยละ 73.15 รองลงมานำเงินไปประกอบอาชีพค้าขาย จำนวน 112,000 บาท ร้อยละ 15.66 และจำนวนเงินกู้ที่นำไปประกอบอาชีพปลูกพืชน้อยที่สุด จำนวน 8,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 11.19 ซึ่งจำนวนเงินกู้แต่ละกิจกรรมขึ้นอยู่กับจำนวนผู้กู้แต่ละกิจกรรมเช่นกัน

10. จำนวนผู้ชำระคืนเงินกู้

กำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ของกองทุนหมู่บ้าน โป่งดินคำมีกำหนดระยะเวลา 1 ปี โดยกำหนดส่งคืนในวันที่ 25 พฤศจิกายน 2545 สำหรับผู้กู้รอบแรกจำนวน 33 ราย รวมยอดชำระเงินต้น 537,000 บาท สำหรับผู้กู้รอบสอง จำนวน 178,000 บาท ขณะนี้คณะกรรมการกำลังดำเนินการให้สมาชิกกู้่อีกในรอบที่ 3

11. จำนวนเงินที่ได้รับชำระคืน

ปัจจุบันมีสมาชิกได้นำเงินกู้อาชำระคืนแล้วเป็นจำนวน 3 ราย รวมเป็นเงิน 54,000 บาท เป็นผู้ที่ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ทั้งสิ้น จากการสอบถาม

รายที่ 1 นางสาวประสงค์ การสูงเนิน กู้เพื่อนำเงินไปลงทุนประกอบอาชีพเลี้ยงโคเนื้อ เนื่องจากมีประสบการณ์ในการเลี้ยงสัตว์ประเภทนี้ทำให้เสี่ยงไม่ไหวขายหักต้นทุน และค่าใช้จ่ายแล้วกำไร 800 บาท ใช้ระยะเวลาในการเลี้ยง 3 เดือนกว่า

รายที่ 2 นางสาวเตียน กู้เพื่อนำเงินไป ประกอบอาชีพเลี้ยงโคเนื้อ โดยกู้เงินจากเงินกองทุน กข.คจ. เป็นจำนวนเงิน 18,000 บาท นำมาซื้อโค แล้วกู้เงินกองทุนหมู่บ้านไปใช้คืนกองทุน กข.คจ. เมื่อครบกำหนดคืนเงิน กข.คจ. ดำเนินการเลี้ยงมาเป็นระยะเวลา 1 ปี กว่าๆ ขายเมื่อหัก

หักต้นทุนค่าใช้จ่ายต่างๆ ค่าไรสุทธิ 13,000 บาท (จากการสังเกตของผู้ศึกษาประชาชนในหมู่บ้าน จะไม่คิดค่าแรงงานของตนเองเป็นค่าใช้จ่าย)

รายที่ 3 นางตรงใจ ชูสันเทียะ กู้ประกอบอาชีพเลี้ยงโคเนื้อ หักต้นทุนค่าใช้จ่าย ค่าไรสุทธิ 11,500 บาท (ไม่คิดค่าแรงงานของตนเองเช่นกัน)

สาเหตุที่สมาชิกรีบนำเงินมาคืน จากการสอบถามถ้าขายโคแล้วนำไปซื้อแม่เลี้ยงอีกก็จะ มีเวลาเลี้ยงไม่กี่เดือนจะครบกำหนดชำระสัญญาเงินกู้ต้องรีบมาชำระก่อน แล้วจะทำสัญญากู้ยืมใหม่

12. เงินทุนสะสมหมู่บ้าน

นอกจากจะมีบัญชีกองทุนหมู่บ้านแล้ว ยังมีบัญชีเงินทุนสะสมซึ่งเป็นบัญชีที่จะฝากหุ้นของสมาชิก จำนวน 12 หุ้น ในแต่ละรายซึ่งจะทำการเก็บครั้งเดียว เนื่องจากสมาชิกได้ทำการออมเงินไว้ กองทุนต่างๆ ในหมู่บ้านที่มีอยู่เดิมแล้ว ขณะนี้มียอดในบัญชีเงินฝาก 5,310 เนื่องจากหักเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน 6,000 บาท (ข้อมูลเดือน สิงหาคม 2545)

13. การใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์

เนื่องจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ไปยังดินดำ ฝ่ายติดตามและตรวจสอบร่วมกับผู้ศึกษาได้ทำการติดตามตรวจสอบพบว่าสมาชิกที่กู้เงินกองทุนนำเงินไปใช้ในการประกอบอาชีพตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้คณะกรรมการกองทุน

14. ทักษะคติที่มีต่อการประเมินกองทุนหมู่บ้าน

จากแบบสอบถามประชากรในชุมชนส่วนใหญ่จะบอกว่าดี ที่มีการประเมินกองทุนหมู่บ้านจะทำให้ทราบว่ากองทุนมีการดำเนินงานอย่างไรคณะกรรมการกองทุนบริหารจัดการเงินกองทุนดีหรือไม่ สมาชิกกู้เงินไปแล้วนำไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กู้หรือไม่ และทำให้รู้ว่ากองทุนแต่ละหมู่บ้านมีการเคลื่อนไหวการบริหารจัดการเงินกองทุนอย่างไร

15. ความเข้มแข็งของชุมชน

จากการแจกแบบสอบถาม (บร.2) ในรอบที่ 2 ประชากรในหมู่บ้านส่วนใหญ่บอกว่าตอบไปแล้วก็คงตอบเหมือนเดิม ผู้ศึกษาจึงจำเป็นต้องยึดแบบสอบถามในรอบที่ 1 (บทที่ 4 บริบทท้องถิ่นหัวข้อที่ 9 ความเข้มแข็งของชุมชน)

2. ผลการประเมินหน่วยระบบ B : หน่วยระบบระดับรายบุคคล

ผลการประเมินบริบท หน่วยระบบ B

1. อาชีพ

ตารางที่ 21 แสดงอาชีพของผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน

อาชีพ	จำนวน/คน	ร้อยละ
ปลูสดัว	23	52.27
ค้าขาย	10	22.73
รับจ้าง	5	11.36
ปลูกพืช	6	13.64
รวม	44	100

ที่มา : แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี เดือน สิงหาคม 2545 หมายเหตุ อาชีพของผู้กู้เงินกองทุนบางคนจะประกอบอาชีพ 2 อย่างคือ เลี้ยงปลูสดัว และรับจ้าง หรือ ทำไร่ และ ค้าขาย

จากตารางที่ 21 แสดงให้เห็นว่า สมาชิกผู้กู้เงินจำนวนทั้งหมด 44 ราย มีอาชีพ ปลูสดัวคิดเป็นร้อยละ 52.27 รองลงมาอาชีพค้าขาย จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 22.73 อาชีพปลูกพืช จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 13.64 อาชีพรับจ้างจะน้อยที่สุด จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 11.36

2. รายได้ของครอบครัว

จากแบบสำรวจพบว่า รายได้ของครอบครัวส่วนใหญ่ผู้ที่ประกอบอาชีพปลูสดัว (เลี้ยงโคนม)จะมีรายได้มากกว่าประกอบอาชีพด้านอื่นๆ

3. หนี้สินของครอบครัว

จากแบบสำรวจพบว่า การเป็นหนี้สินของครอบครัวจากนายทุนนอกระบบจะไม่มีส่วนใหญ่จะเป็นหนี้สินสถาบันการเงินของภาครัฐ เช่น ธกส. อัตราดอกเบี้ย 8% ,5% นิคมสร้างตนเอง ลำตะคอง 6% , สหกรณ์โคนม 8%

4. ประสบการณ์ในการดำเนินงานธุรกิจ

สมาชิกที่กู้เงินกองทุนจะมีประสบการณ์ในด้านอาชีพที่ตนถนัดอยู่แล้ว จะนำเงินที่กู้จากกองทุนหมู่บ้าน ไปต่อยอดกิจกรรมเดิมของตนเอง

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้า หน่วยระบบ B

1. จำนวนเงินกู้ที่ได้รับการอนุมัติ

ตารางที่ 22 แสดงจำนวนเงินกู้ที่สมาชิกได้รับอนุมัติ

จำนวนเงิน (บาท)	จำนวนผู้กู้	ร้อยละ
18,000	27	61.36
15,000	12	27.28
12,000	1	2.27
10,000	3	6.82
7,000	1	2.27
รวม	44	100

ที่มา: ทะเบียนคุมค่าของกู้กองทุนหมู่บ้าน ไปังดินคำ เดือนสิงหาคม 2545

จากตารางที่ 22 แสดงจำนวนเงินกู้ที่ได้รับการอนุมัติพบว่า จำนวนเงินกู้ที่คณะกรรมการกองทุนอนุมัติให้กู้ จำนวน 27 ราย คือ จำนวนเงิน 18,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 61.36 รองลงมา จำนวนเงิน 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.28 จำนวนเงิน 12,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.27 จำนวนเงิน 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 6.82 จำนวนเงินที่น้อยสุด คือ 7,000 บาท คิดเป็นอัตรา ร้อยละ 2.27 ผู้ศึกษาสอบถามจากคณะกรรมการกองทุน ทำไมสมาชิกไม่ยื่นกู้เป็นจำนวนเงิน 20,000 บาท ตามระเบียบข้อบังคับของหมู่บ้าน ไม่เกิน 20,000 บาท ส่วนใหญ่สมาชิกก็เป็นหนี้สินของกองทุนหมู่บ้านอยู่แล้ว เช่น กองทุน กข. กจ., กองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้าง จึงยื่นความประสงค์ขอกู้มาจำนวนสูงสุด 18,000 บาท เพราะสิ้นปีต้องมีภาระชำระหนี้หลายอย่าง และคณะกรรมการกองทุน อยากจะให้สมาชิกผู้ที่ยังไม่ได้กู้มีโอกาสได้กู้อย่างทั่วถึง

2. จำนวนเงินทุนอื่นๆ

จำนวนเงินทุนอื่นๆ ในที่นี้หมายถึง จำนวนเงินทุน หรือทุนที่เป็นส่วนของเจ้าของ นอกเหนือจากเงินกู้กองทุนหมู่บ้าน หรืออาจจะได้มาจากสถาบันการเงินของภาครัฐ เพราะจำนวนเงินกู้ของกองทุนหมู่บ้าน อาจจะไม่เพียงพอต่อการที่จะประกอบกิจกรรมบางอย่าง ที่ต้องการจะทำ หรือ ต้องการไปต่อยอดของกิจกรรมเดิมที่ทำอยู่แล้ว

3. สถานที่และวัตถุดิบในการประกอบอาชีพ

- 3.1 ผู้ที่นำไปประกอบอาชีพด้านปศุสัตว์ (เลี้ยงโคนม, โคขุน, โคน้ำ) ส่วนใหญ่สถานที่ประกอบจะอยู่ใกล้บริเวณบ้านของตนเอง และมีที่ดินการปลูกแปลงหญ้าไว้ใช้เลี้ยงสัตว์เอง ถึงแม้ว่า ประชากรในหมู่บ้านบางส่วนได้ขายที่ดินทำกินให้กับนายทุน ไปบ้างแล้วก็ตาม แต่ในฤดูเลี้ยงประชากรที่ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ จะมีความเดือดร้อนมาก ในเรื่องเกี่ยวกับพืชอาหารสัตว์ ผู้ศึกษาได้เป็นแกนนำ ร่วมกับผู้นำชุมชนขอความอนุเคราะห์จากหน่วยงานราชการ คือ ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์, นิคมสร้างตนเองลำตะคอง, ปศุสัตว์อำเภอ, เกษตรอำเภอปากช่อง ของบกระสุนเศรษฐกิจ โครงการนาหญ้า เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนในเรื่องนี้³
- 3.2 ผู้ที่กู้เงินนำไปปลูกพืช เช่น ทำไร่อ้อย, ข้าวโพด ส่วนใหญ่จะเช่าที่ดินผู้อื่นทำกินมากกว่ามีที่ดินเป็นของตนเอง ส่วนวัตถุประสงค์ต่างๆ เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย จะได้มาจากการซื้อทั้งสิ้น
- 3.3 ผู้ที่นำไปประกอบอาชีพค้าขาย ส่วนใหญ่แล้วประกอบอาชีพค้าขายอยู่เดิม กู้เพื่อนำไปต่อยอด จะเป็นลักษณะร้านขายของชำเล็กๆ น้อยๆ กู้เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนซื้อสินค้าเพิ่ม
4. วัสดุอุปกรณ์/เทคนิควิธีการดำเนินงาน
 ผู้ที่นำไปประกอบอาชีพด้านปศุสัตว์ จะมีวัสดุอุปกรณ์ เช่น ชุดเครื่องรีดน้ำนม ที่ใช้ปั้ม (ใช้ไฟฟ้า) ช่วยในการ ได้ผลผลิตคือ น้มนมดิบ ทำให้สะดวกและรวดเร็วสำหรับสมาชิกที่ไม่มีเครื่องรีด ก็ยังใช้วิธีเดิม คือ การใช้มือรีด
5. จำนวนแรงงาน
 ในการดำเนินกิจกรรมของผู้ที่ส่วนใหญ่ จะใช้แรงงานในครัวเรือนของตนเอง จะมีการจ้างแรงงานบ้างเท่าที่จำเป็น แรงงานก็จะจ้างแรงงานภายในหมู่บ้านของตนเอง เป็นการจ้างแบบครั้งคราว หรือบางเฉพาะกิจกรรมเท่านั้น ค่าแรงปกติจะอยู่ในราคา 120 บาท/วัน แต่ถ้าเหมาแล้วแต่ข้อตกลงระหว่างผู้จ้างและผู้รับจ้าง
6. ความรู้และทักษะในการดำเนินงาน
 ผู้กู้เงินกองทุนส่วนใหญ่จะกู้เงินไปดำเนินกิจกรรมที่ตนเองมีความชำนาญ และมีประสบการณ์ มีความรู้ ความสามารถอยู่แล้ว

³ รายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวก ค

ผลการประเมินกระบวนการ หน่วยระบบ B

1. การใช้จ่ายเงินกู้

การใช้จ่ายเงินกู้ของสมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน แยกตามกิจกรรมของผู้กู้

- 1.1 กิจกรรมด้านปศุสัตว์ เช่น การเลี้ยงโคนม, โคขุน, โคน้ำ โดยใช้จ่ายเงินกู้ของกองทุนหมู่บ้านสมทบ กับเงินกู้จากสถาบันการเงินภาครัฐ รวมทั้งส่วนของเจ้าของในการประกอบกิจกรรม บางกิจกรรมใช้เงินทุนมาก เช่น การเลี้ยงโคนม
- 1.2 กิจกรรมด้านการปลูกพืช ผู้กู้จะนำเงินกู้ไปจัดหาซื้อเมล็ดพันธุ์ ซื้อปุ๋ย, ค่าไถ เป็นต้น ซึ่งจำนวนเงินกู้อาจเพียงพอ สำหรับผู้ที่ทำไร่ในปริมาณน้อย
- 1.3 ค้าขาย ผู้กู้จะนำเงินไปซื้อของจำพวกเครื่องอุปโภค-บริโภคที่จำเป็นใช้ในครัวประจำวัน เข้าร้าน หรือเอาไปต่อ ยอดกับส่วนของเจ้าของ

4. การหาความรู้เพิ่มเติม

ผู้มีส่วนใหญ่ถ้ามีเวลาว่างจากการประกอบอาชีพ ตกเย็นจะจับกลุ่มคุยกันเรื่องการทำมาหากิน สอบถามจากผู้ที่ดำเนินกิจกรรมที่ประสบความสำเร็จบ้างในบางครั้ง ก็มีเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ เข้ามาแนะนำให้ความรู้ใหม่ๆ บ้าง

2. การตลาด

สามารถแยกตามประเภทของกิจกรรมการกู้เงินได้ดังนี้

- 2.1 ด้านการปศุสัตว์ ในส่วนของโคนมบริเวณใกล้เคียง จะมีแหล่งรับซื้อน้ำนมดิบของเอกชน 3 แห่ง และศูนย์รับน้ำนมดิบของสหกรณ์โคนมปากช่อง โคนุน จะมีแหล่งตลาดเข้ามารับซื้อถึงในชุมชน โดยการส่งเสริมของหน่วยงานนิคมสร้างตนเองลำตะคอง
- 2.2 ปลูกพืช ได้แก่ ข้าวโพด อ้อย มันสำปะหลัง จะจำหน่ายที่ชาวบ้านเรียกว่า "ลาน" ในชุมชนใกล้เคียง หรือจำหน่ายกับสหกรณ์การเกษตรปากช่อง สหกรณ์นิคม
- 2.3 ค้าขาย ตลาดคือสมาชิกในหมู่บ้าน หรือหมู่บ้านใกล้เคียง

สรุปภาพรวม จะมีแหล่งตลาดรับซื้ออยู่แล้ว เพราะเป็นสินค้า ทางด้านการ

3. การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน

ผู้กู้เงินส่วนใหญ่ เป็นผู้ที่มีศึกษาน้อย การรับ-จ่ายเงินต่างๆ ไม่มีการบันทึกบัญชีตามหลักทางวิชาการ ผู้กู้ไม่ได้ให้ความสนใจ หรือให้ความสำคัญในการทำบัญชี เพราะผู้กู้คิดว่า เป็นสิ่งที่เขาต้องยุ่งยากและเสียเวลา ถ้ามีการบันทึก ก็จะมีการจดบันทึกเฉพาะรายการในการต้องจ่ายเงินมากๆ ผู้ศึกษาสังเกต ภาระงานกองทุนจะมีการจดบันทึกบัญชีอย่างง่ายๆ ตามที่ได้รับการอบรมจากสำนักงานตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ เกี่ยวกับรายรับ-รายจ่าย ของตนเอง และของฟาร์มเลี้ยงโคนมจะแยกกัน 2 เล่ม

4. การทำธุรกิจ/การดำเนินงาน

ผู้กู้จะทำในสิ่งที่ตนถนัดเป็นไปตามขั้นตอน เช่นตั้งแต่เริ่มการจัดหาซื้อโครูปราง ลักษณะดี การดูแลรักษาการเอาใจใส่เลี้ยงดู ให้อาหารหยาบ อาหารชั้นที่มีคุณภาพ จะส่งผลทำให้ได้น้ำนมดิบที่มีคุณภาพเกรดดี ส่งให้โรงงานต่างๆ

ผลการประเมินผลผลิต หน่วยระบบ.B

1. ผลโดยตรง

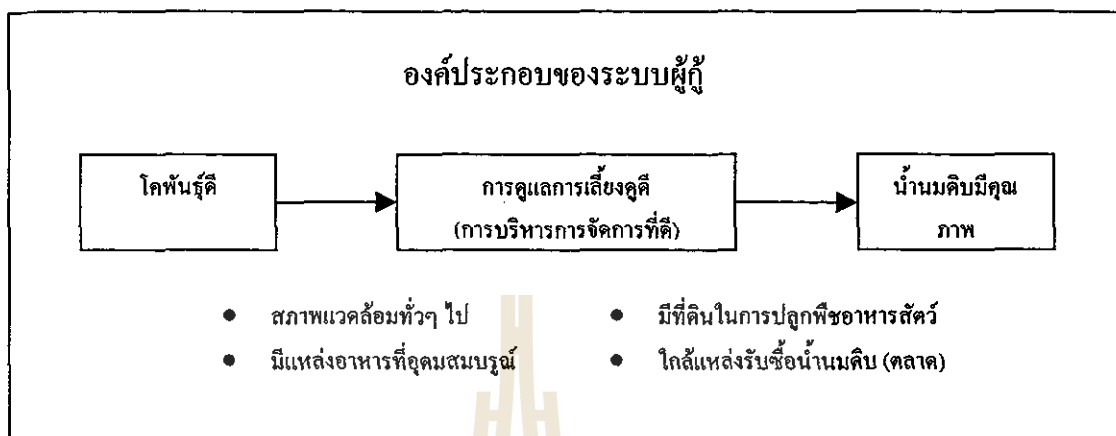
ผลโดยตรงของการที่ผู้กู้ทำการกู้เงินนำไปประกอบอาชีพ สำหรับผู้กู้ที่ดำเนินกิจกรรมประสบผลสำเร็จ จะสามารถสร้างรายได้ สร้างงาน แก่ตนเอง และครอบครัว ส่งผลให้ครอบครัว เกิดความผาสุกได้ สุขภาพทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจก็จะตามมา แต่ถ้าผู้กู้ดำเนินกิจกรรมไม่เป็นผลสำเร็จ ไม่สามารถนำเงินมาชำระคืนกองทุนได้ ก็จะทำให้ผู้กู้มีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้น สำหรับผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านโป่งคินด้า ผู้ศึกษามีความเห็น ว่า สามารถที่จะชำระเงินกองทุนได้ เมื่อครบกำหนดระยะเวลาการส่งเงินคืนกองทุนพร้อมดอกเบี้ย

2. ผลโดยอ้อม

ผลโดยอ้อม ผู้กู้สามารถแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในเรื่องการประกอบอาชีพกันมากขึ้น เนื่องจากมีการประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

แผนภาพที่ 3.3 ตัวอย่างผู้กู้ที่นำไปประกอบอาชีพด้านปศุสัตว์ (เลี้ยงโคนม)

4. ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ส่งผลทำให้ประชากรในหมู่บ้าน มีเงินทุนประกอบอาชีพ ช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน สามารถสร้างงาน สร้างรายได้ ทำให้คุณภาพชีวิตในชนบทดีขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาความยากจนในระดับท้องถิ่น เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ ระดับรากหญ้าอย่างได้ผล ซึ่งเป็นฐานของประเทศ

5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 1) ทำให้ทราบกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ไปงคินด้า
- 2) ทำให้ทราบศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งสภาพบริบทของชุมชนทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
- 3) ทำให้ทราบทัศนคติ, ปัญหา อุปสรรค หรือสิ่งที่มาสนับสนุนในการบริหารจัดการกองทุน
- 4) สามารถหาแนวทางแก้ไข ปรับปรุง พัฒนา ผลการดำเนินงานการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล

1. สรุป อภิปรายผล

- 1.1 สรุปผลการติดตาม การบริหารการจัดการกองทุนหมู่บ้าน โป่งคินดำหมู่ 9 ตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จะดำเนินการอย่างมีหลักเกณฑ์ โดยยึดระเบียบข้อบังคับเป็นหลัก มีการดำเนินการกลุ่มในรูปคณะกรรมการ หลากๆ กลุ่มของเงินอุดหนุนจากภาครัฐไม่พบปัญหาการสูญเปล่า คาดว่าการบริหารการจัดการกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท ก็จะเป็นลักษณะเดียวกัน เพราะปัจจัยหลายด้านเอื้อต่อให้เกิดการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นศักยภาพของผู้นำและคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่รู้จักคำว่าเสียสละ อุดหนุน ตลอดจนปัจจัยด้านบริบทท้องถิ่น เช่นจากการมีประชากรในวัยแรงงานจำนวน 51.95 % ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง หรือจากกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งมีเงินออม 370,000 บาท กลุ่มออมทรัพย์ผู้เลี้ยงโคนมเงินออม จำนวน 119,642 บาท (ข้อมูล บร.1 เดือน ธันวาคม 2544) ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในที่นี่สามารถกล่าวได้ว่าผู้นำชุมชนเป็นคนทันสมัยคือยอมรับในสิ่งเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ที่พิจารณาได้ว่าชุมชนจะได้รับผลกระทบในแง่ดีจากการบริหารจัดการบริหารการเงิน บริหารคน เมื่อโลกพัฒนาไปอย่างรวดเร็วเป็นโลกไร้พรมแดนในระบบข้อมูลข่าวสาร ประชากรได้รับความรู้ทุกๆ แนวที่ต้องการชุมชนใดเร็วต่อการเปลี่ยนแปลงและยอมรับในสิ่งเปลี่ยนแปลงใหม่ ย่อมมีโอกาสพัฒนาได้รวดเร็วในขณะที่รัฐบาลกำลังมองหากลุ่ม หรือชุมชนที่มีความเข้มแข็งที่จะดำเนินการให้เป็นรูปแบบและรูปธรรมในที่นี่สมาชิกผู้ก่อมได้รับการพัฒนาโดยสื่อ กระบวนการต่างๆ ที่เข้ามาโดยสมาชิกไม่รู้ตัวพอจะสังเกตได้จากการประชุมหรือชุมชนได้มีมติไปแล้ว นายสันติ อุทัยพันธุ์ (13 สิงหาคม 2545) “หนึ่งขวบปี กองทุนหมู่บ้าน” (รายการโทรทัศน์ช่อง 5) แผนที่ 3 กองทุนหมู่บ้าน “ก้าวอย่างต่อไป” การประเมินประสิทธิภาพ มีดัชนีชี้วัดหลายเรื่องจะมีบัณฑิตกองทุนทำการประเมินโดยใช้กระบวนการทางการศึกษา จะแบ่งหมู่บ้านเป็น 3 กลุ่ม กลุ่ม A-B-C กลุ่ม A สร้างความเข้มแข็งยิ่งขึ้น กลุ่ม B ให้ปรับปรุงในการเรียนรู้ กลุ่ม C คงต้องเข้าไปช่วยเหลือ มีโครงการประชารัฐเข้าไปช่วยโครงการ พ่อช่วยลูก , เพื่อนช่วยเพื่อน , พี่ช่วยน้อง

ตามความคิดของผู้ศึกษาวิธีการสังเกตเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลบางกิจกรรมผู้ศึกษาสังเกตจากภายนอกโดยไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมเช่น สังเกตเวลาที่มีการประชุมมากันพร้อมเพียงหรือไม่ , การใช้คัสตินเชื่อในกลุ่มต่างๆ ที่อยู่ในหมู่บ้านในกลุ่มการมีวินัยทางการเงิน บางกิจกรรมผู้ศึกษาใช้วิธีการสังเกตจากภายในโดยผู้ศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ เช่น โครงการนาหญ้า ผู้ศึกษาได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกและรับคัดเลือกเป็นเลขานุการ กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์ ตำบลคลองม่วง ซึ่งได้รับเงินสนับสนุนจากโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจโดยกรมปศุสัตว์งบประมาณ 814,270 บาท สมาชิกให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี แสดงให้เห็นความเข้มแข็งของชุมชนผู้ศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมทุกกระบวนการ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมแก้ปัญหา สุดท้ายคือ ร่วมรับผลประโยชน์ กองทุนหนึ่งล้านบาท เพื่อช่วยเหลือคนจนนั้นย่อมมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ควบคู่กันไป

ข้อดี ทางด้านเศรษฐกิจ เป็นการกระตุ้น เศรษฐกิจระดับรากหญ้าตามที่รัฐบาลคาดหวังได้ เพราะชาวบ้านไม่มีความสามารถที่จะเก็บเงินเหล่านั้นไว้ต้องใช้จ่ายออกไป จะก่อให้เกิดธุรกิจขนาดย่อมและการสร้างงานในชุมชนจะเกิดการไหลเวียนของเงินทุนเหล่านั้น หากจะเฉลี่ยเงินกองทุนหนึ่งล้านบาทให้ได้รับครัวเรือนละ 20,000 บาท ในหมู่บ้านที่เล็กที่สุด ที่มีจำนวนประชากร 5 หลังคาเรือน เงินจำนวนดังกล่าวจะก่อให้เกิดมูลค่าที่พอประเมินได้ดังนี้

นำเงินซื้อโคเนื้อเลี้ยงได้ 2 ตัวๆ ละ 10,000 บาท ได้สอบถามจากชาวบ้านและเจ้าหน้าที่เกษตรของนิคมสร้างตนเองลำตะคอง เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์อำเภอปากช่อง และเจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์ปากช่อง ได้รับคำตอบใกล้เคียงกัน คือ มูลค่าเพิ่มของวัว อายุ และราคาประมาณนี้ จะก่อให้เกิดเป็นมูลค่าเพิ่มประมาณเดือนละ 500 บาท/ตัว หากชาวบ้านซื้อวัวเลี้ยงได้ 2 ตัว จะก่อเกิดรายได้เดือนละ 1,000 บาท ต่อเงินต้นทุน 20,000 บาท ในรอบปีของการกู้เงินกองทุนคิดการดำเนินธุรกิจ 10 เดือน โดยประมาณสมาชิกจะมีรายได้ 10,000 บาท จากต้นทุนเดิม

หากนำเงินกู้กองทุน จำนวน 20,000 บาท ไปปลูกข้าวโพดเพื่อเข้าร่วมโครงการอาหารหยาดหมักของโครงการนาหญ้า จะก่อให้เกิดรายได้ดังนี้ ต้นทุนการผลิต 640 บาท โดยประมาณ เงินทุน 20,000 บาท จะทำการปลูกข้าวโพด เพื่อหมักได้ประมาณ 31 ไร่ ซึ่งการผลิตข้าวโพดอายุ 70 วันจะได้ข้าวโพดสดขั้นต่ำ 5 ตัน/ไร่ คิดราคาตันละ 600 บาทจะมีรายได้ ไร่ละ 3,000 บาท ทุน 20,000 บาท ปลูกได้ 31 ไร่ คิดเป็นรายได้รอบแรก 93,000 บาท และในรอบปีปลูกได้ 2 รุ่น คิดเป็นมูลค่า 186,000 บาท ซึ่งการปลูกข้าวโพดสดเข้าโรงงาน ชาวบ้านโดยทั่วไปสามารถทำได้เองเพราะชาวบ้านมีความรู้ และประสบการณ์ใน

การปลูกข้าวโพดมาเป็นเวลานานแล้ว แม้หากชาวบ้านนำเงินไปใช้จ่ายผิดวัตถุประสงค์บ้าง แต่ก็เป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าให้แก่ครัวเรือน เช่น ขอกู้เพื่อไปทำการผลิตแต่นำเงินไปใช้หนี้สินของครัวเรือนเอง เช่น หนี้ ธ.ส.ก. หนี้สหกรณ์ หรือนำเงินกู้ไปใช้จ่ายเพื่ออุปโภค บริโภค ซึ่งหากไม่มีเงินกองทุนดังกล่าว ชาวบ้านจำเป็นต้องใช้เงินจากแหล่งสินเชื่อ หรือแหล่งกู้ยืมจากภาคเอกชนหรือนายทุน ซึ่งดอกเบี้ยสูงกว่าเงินภาครัฐหลายเท่าตัว

ข้อเสีย หากคณะกรรมการกองทุน ในชุมชนไม่ให้ความสนใจไม่มีความสนใจไม่มีความเสี่ยสละ ดำเนินการแบบง่าย ๆ เอาความสะดวกโดยการหารเฉลี่ยเงิน ซึ่งก็มีเป็นจำนวนมากขาดการติดตามใกล้ชิด หรือบัณฑิตกองทุนเองไม่เข้าไปดำเนินงานในชุมชนอย่างใกล้ชิดไม่สนใจใฝ่ศึกษา หาข้อมูลที่เป็นจริง ก็เท่ากับเป็นการเพิ่มหนี้สินให้กับชาวบ้านโดยชาวบ้านไม่ต้องไปคืนรณหาหนี้ หนี้ก็เกิด ซึ่งเท่ากับเพิ่มภาระของสังคมโดยรวมอย่างไม่มีใครปฏิเสธได้

ข้อดี ด้านสังคม จะก่อให้เกิดการร่วมมืออย่างจริงจัง ผู้นำชุมชนคณะกรรมการกองทุนชาวบ้าน หากเป็นคนใฝ่รู้ ยอมรับสิ่งเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงตามนโยบายของรัฐบาล ตามแนวความคิดของนายกทักษิณ ชินวัตร ภาวะของสังคมของชุมชนนั้นๆ จะดีขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม และจะได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตัวแปร แวดล้อมต่างๆ เช่น ตัวผู้นำชุมชน คณะกรรมการกองทุน บัณฑิตกองทุน คณะเจ้าหน้าที่ของภาครัฐที่เกี่ยวข้องจะมีกลยุทธ์ในการชี้แนะและนำพาไปในทิศทางที่ถูกต้องหรือไม่อย่างไร เท่านั้นเอง บ้านโป่งดินดำ หมู่ 9 ซึ่ง ผู้ศึกษารับผิดชอบ จากการขอสนับสนุนซึ่งได้รับคำแนะนำและได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ การสนับสนุนโครงการนาหญ้า และได้ขอโครงการต่อออกจากงบประมาณเศรษฐกิจผ่านองค์การบริหารส่วนตำบลคลองม่วง ตำบลละ 1,000,000 บาท (หนึ่งล้านบาท) ผ่านกระบวนการที่ตำบลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่ไปติดด้วยข้อระเบียบ และเงื่อนไขต่าง ๆ ของอำเภอ พัฒนาชุมชน ทำให้ไม่สามารถรับบริการได้ ซึ่งในข้อพิจารณาแล้ว ผู้ศึกษาเห็นว่าควรให้การสนับสนุนช่วยเหลือเพื่อให้ธุรกิจชุมชนดำเนินไปตามแนวนโยบายของรัฐบาล ปัจจุบันพร้อมจะก่อเกิดความผาสุกในครอบครัวในชุมชน โดยรวมอย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสีย หากคณะกรรมการพิจารณาโดยลำเอียง จะก่อเกิดความแตกแยกในชุมชนอันจะประเมิณผลกระทบมิได้เช่นกัน

สรุปภาพรวมของกองทุนหมู่บ้าน

องค์ประกอบของตัวแปรต่างๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วมย่อมมีผลต่อการพัฒนาชุมชนแต่โดยรวมแล้วเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับต่าง ได้ดีกว่าหลายๆ วิธีที่รัฐบาลแต่ละยุค แต่ละสมัย ได้ดำเนินการที่ผ่านมาพร้อมกับการพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มของชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านได้เรียนรู้ และมีประสบการณ์เพิ่มขึ้นเป็นการเตรียมชุมชน เข้าสู่การพัฒนาท้องถิ่นตามที่หลายๆ ฝ่ายเฝ้ามองและต้องการจะเห็น

1.2 อภิปรายผล การประเมินโครงการ

ในการอภิปรายผล ผู้ศึกษาจะยึดผลตามวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน เป็นหลัก ดังนี้คือ

- 1) การศึกษาและประเมินสภาพบริบทของชุมชน ซึ่งหมู่บ้านโป่งดินดำ ประชากรของหมู่บ้านส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพด้านปศุสัตว์ เช่นการเลี้ยงโคนม โคเนื้อ โคขุน การมีรายได้ สภาพทั่วไปของหมู่บ้านค่อนข้างอยู่ในเกณฑ์ดี เด็กๆ มีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง การพัฒนาอาชีพก็ดีขึ้น จากที่เคยทำการเกษตร เกิดปัญหาฝนแล้ง ปัจจุบันประชากรส่วนใหญ่ เปลี่ยนอาชีพมาเลี้ยงปศุสัตว์ (โคนม) เพื่อลดความเสี่ยง จากการทำการเกษตรที่เกิดปัญหาสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป
- 2) การศึกษาและประเมินกระบวนการดำเนินงานบริหารจัดการจัดการกองทุน ซึ่งกองทุนหมู่บ้านโป่งดินดำ มีการดำเนินงานตามขั้นตอน ตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ กำหนดตั้งแต่เริ่มก่อตั้งกองทุน และดำเนินการอนุมัติเงินกู้ให้สมาชิก 25 พฤศจิกายน 2545 ก็ครบกำหนดชำระเงินกู้ ให้รอบแรกแต่สมาชิกกองทุนได้นำเงินมาชำระคืนแล้ว 3 ราย ขณะนี้คณะกรรมการกำลังดำเนินการพิจารณาเงินกู้อนุมัติ รอบที่ 3
- 3) การประเมินการดำเนินงานบริหารจัดการกองทุน พบว่า การดำเนินงานเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านโป่งดินดำอยู่ในเกณฑ์ ไม่ถึงกับดีมาก คณะกรรมการดำเนินการพิจารณาเงินกู้ด้วยความรอบคอบ
- 4) ปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรค
ปัจจัยด้านการเมืองนโยบายของภาครัฐชุดปัจจุบันต้องการให้เด็กซึ่งอยู่ในวัยที่มีการเจริญเติบโต ได้บริโภคนมที่มีคุณภาพดี ซึ่งนมคุณภาพดังกล่าวจำเป็นที่ได้จากนมสด

จากโค โดยตรงส่งผลทำให้ ความต้องการน้ำนมดิบมีจำนวนเพิ่มขึ้นเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมสามารถขยายการผลิตได้มากขึ้นเป็น ผลดีต่อเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพด้านปศุสัตว์ ปัจจัยด้านความรู้ ความสามารถของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ในการบริหารจัดการกองทุนถ้าสมาชิกที่กู้กองทุนหมู่บ้าน มีวินัยในการใช้จ่ายเงินก็จะทำให้สามารถชำระหนี้ของกองทุนหมู่บ้าน ได้

ข้อเสนอแนะ

ในการประเมินโครงการกองทุน หมู่บ้าน และชุมชนเมือง : กรณีศึกษา หมู่บ้าน โป่งดินดำ หมู่ที่ 9 ตำบลคลองม่วง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน

- 1.1 รอบระยะเวลาการชำระหนี้เงินกู้ น่าจะมีการกำหนดตามประเภทของกิจกรรมของผู้กู้ เพราะบางกิจกรรมมีระยะเวลาการดำเนินงานต่างกัน จึงจะเกิดผลของการดำเนินงาน
- 1.2 เอกสารทางบัญชี น่าจะมีการปรับปรุง เพราะเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านดูจะยุ่งยาก และซับซ้อนจนเกินไป
- 1.3 การศึกษา วิจัยเกี่ยวกับ กองทุนหมู่บ้าน น่าจะมีการศึกษาอย่างต่อเนื่องไปจนกว่าโครงการจะสิ้นสุด เพื่อศึกษาผลของโครงการอย่างต่อเนื่อง
- 1.4 การประเมินโครงการครั้งนี้ กิจกรรมยังไม่ครบกำหนดชำระหนี้ หรือยังไม่ครบรอบระยะเวลาบัญชี การประเมินโครงการครั้งนี้ จึงไม่สามารถได้ข้อมูลครบถ้วน เช่น การรายงานผลดำเนินการด้านบัญชีของกองทุน น่าจะมีการขยายเวลาของโครงการอีกรอบ

บรรณานุกรม

- กองทุนเพื่อสังคม สำนักงาน. (ม.ป.ป.) กองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท
จะเตรียมพร้อมรับมืออย่างไร. ม.ป.ท.
- กองทุนหมู่บ้านโป่งดินดำ, สำนักงาน. (2544). เอกสารประกอบการพิจารณา
กองทุนหมู่บ้านโป่งดินดำ. (เอกสารที่ไม่ได้พิมพ์เผยแพร่)
- กฤษฎณา รวยอาจิม. (2545). แผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลาง
และขนาดย่อม (ภาคอุตสาหกรรม) [ออนไลน์]. ได้จาก: <http://www>.
- กองสำรวจและจำแนกดิน, กรมพัฒนาที่ดิน. โครงการใช้ประโยชน์ที่ดินตามแผน
การใช้ที่ดิน. (เอกสารทางวิชาการฉบับที่ 700).
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน.(2544). คู่มือสำหรับประชาชน
เพื่อเตรียมการจัดตั้ง ละดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์คุรุสภา.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน.(2544)
ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
แห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ระเบียบคณะกรรมการ
กองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้าน
และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544. ม.ป.ท.
- สำนักคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ. ข้อเสนอกรอบความคิด
เบื้องต้นของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9, (เอกสารการประชุมสัมมนาระดมความคิดเห็น
ในระดับจังหวัด และระดับอนุภาค.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. (2544). คู่มือนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการ
และการประเมินโครงการ.
- สมคิด จาคูศรีพิทักษ์. (4 กุมภาพันธ์ 2545). อนาคตเศรษฐกิจไทย
[รายการโทรทัศน์ ช่อง 5]
- สันติ อุทัยพันธุ์. (13 สิงหาคม 2545). หนึ่งขวบปีกองทุนหมู่บ้าน
[รายการโทรทัศน์ ช่อง 5]

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร.(2545). คณะกรรมการบริหารสินเชื่อเกษตรแห่งชาติ

[ออนไลน์]. ได้จาก: <http://www.baac.or.th>

ศูนย์ประสานงานคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

ระดับ อำเภอ. (2544), ยุทธศาสตร์กองทุนหมู่บ้านยั่งยืน. ม.ป.ท.

หนังสือพิมพ์เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้.(2543). ชีวิตชุมชน. ปีที่ 1

ฉบับที่ 9, กันยายน – ธันวาคม.

นักมาตรฐาน อุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย. 2545. ชุดวิชาประเมินเพื่อพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 1.

สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ.

หวัง พิธิยานุวัฒน์ (บรรณาธิการ)อ “รวมบทความทางการประเมินโครงการ” พิมพ์ครั้งที่ 6

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,2544 หน้า 224 – 233.

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี